INSTRVMENTA GRAECA PVBLICA ET PRIVATA

E PAPYRIS PRIMVM EDITA

DISSERTATIO INAVGVRALIS
QVAM AD SVMMOS
IN PHILOSOPHIA HONORES AB AMPLISSIMO
PHILOSOPHORVM MARPVRGENSIVM ORDINE
RITE IMPETRANDOS

SCRIPSIT

LVDOVICVS SPOHR
CASSELANVS

MARPVRGI CHATTORVM MCMXIII
TYPIS B. G. TEVBNERI LIPSIENSIS

Dissertatio ab amplissimo philosophorum ordine referente

Carolo Kalbfleisch

probata die X mensis Decembris anni MCMXI

Hoc opusculum IV tabulis auctum prostat in aedibus B. G. Teubneri Lipsiensis sub titulo
„PAPYRI IANDANAE cum discipulis edidit Carolus Kalbfleisch, fasciculus III“

MATRI OPTIMAE

Instrumenta publica et privata quae editurus sum continentur papyris Iandanis, quae Marpurgi asservantur apud Carolum Kalbfleisch. Qui magister meus carissimus non modo elementa papyros legendi et interpretandi me docuit, sed etiam benevolentissime in fasciculo hoc perficiendo opera consilioque mihi adesse nunquam desiit. Gratiam debeo magnam etiam Udalrico Wilcken viro clarissimo, qui de compluribus lectionibus mihi interroganti benigne consuluerit.

Chartae hae maxima ex parte a mercatore Eschmunensi, nonnullae autem a Gizehano per societatem cui nomen est *Deutsches Papyruskartell* emptae atque ab Hugone Ibscher vitreis inclusae sunt.

In papyris in ordinem digerendis semper fere temporum rationem quoad potui secutus sum; interdum autem argumentorum similitudinem magis respexi quam aetates.

Notis compendiisque usus sum iisdem quae Ernestus Schaefer et Leonhardus Eisner in fasciculis I et II adhibuerunt. Nisi quid aliud adnotatum erit, scripturam in adversa pagina positam, i. e. versus fibris parallelos esse scito.

INDEX

*) Numeri continuantur fasciculis ab E. Schaefer et L. Eisner editis.

26

PETITIO CONDUCTIONIS AGRI PUBLICI

(P. 22) a. p. Chr. 98 m. Sept. d. 11 8,1 × 21,5 cent.

Omnium fortasse antiquissima papyrorum quae hoc libello continentur, certe quidem earum, in quibus ascriptum invenimus diem, est papyrus haec; sola enim sine dubio primo p. Chr. n. saeculo attribuenda est. Eo magis dolemus, quod non tam integra charta mansit, ut argumentum plane perspicuum sit; haud sane dubium est, quin papyrus conductionis pactum vel potius petitionem contineat[1]), qua Aegyptius quidam, cui nomen est Heras, se agros profitetur conducturum esse, si sibi locentur. Nec quantum voluerit solarium (φόρον) solvere nescimus; denique etiam ad magistratum aliquem de agro publico litteras has datas esse ex eo colligere possumus, quod in subscriptione legimus verbum ἐπιδέδωκα; sic enim ii scribere solent, qui magistratus libello adeunt.[2]) Sed a quo magistratu[3]) quo in oppido[4]) quantum qualemque agrum (καμηλιανὴν γῆν?) ille agricola conduxerit, certe intellegere nequimus.

---

1) De conductionis et locationis instrumentis eorumque formulis Stephanus Waszynski egit a. 1905 in libro cui inscripsit *Die Bodenpacht. Agrargeschichtliche Papyrusstudien. I. Die Privatpacht.* De publicis autem agris conductis nonnulla praebet Rostowzew in Philologi IX vol. suppl. *(Geschichte der Staatspacht in der römischen Kaiserzeit)* atque in Archivi vol. suppl. I *(Studien zur Geschichte des römischen Kolonats. Archiv für Papyrusforschung, 1. Beiheft 1910).* Praeterea confer G. Gentilli, *Dagli antichi contratti d'affitto. Studi italiani di filologia classica* XIII (1905) p. 269sqq. et Wilcken, *Grdz.* I, 290sqq.

2) Parum igitur accurate Waszynski l. l. p. 27 ἐπιδίδωμι interpretatur *ein Angebot (an den Verpächter) einreichen,* immo potius in iis tantum petitionibus, qnae ad magistratum mittuntur, haec locutio usurpatur (cf. P. Lond. III 1227 p. 143 II 350 p. 192, BGU. 831, P. Giss. 4; 6 al.). Etiam P. Amh. 85, in qua sane de agris privatis agitur, ad magistratum (ἐξηγητὴν Ἑρμοπολίτου) scripta est, cui illi agri quippe qui orborum essent administrandi mandati erant.

3) Aut ad scribam regium, sicut P. Oxy. 279, Lond. II 350 p. 112, Teb. 374, BGU 640; 831, al. aut ad strategum, ut P. Oxy. 500, Lond. III 1227 p. 143 atque instrumenta huius editionis quae sequentur, petitionem datam esse veri est simillimum.

4) Ceterae eius aetatis papyri, quas paginis sequentibus publici iuris faciam, quoniam Theadelphiae scriptae sunt, fortasse hanc quoque chartam ex eodem vico ortam esse suspicor.

Scriptura cursiva est; duae autem manus distinguendae sunt, quarum prior ipsam petitionem diligenter exaravit, altera festinanter subscriptionem pro Hera, qui ipse scribendi expers fuit, addidit.

[Τῷ δεῖνι magistratui]
[ ]ου με[ρίδος]

παρ[ὰ Ἡ]ρᾶτος τ[οῦ Πετεσούχου (?)
Πέ[ρσο]υ τῆς ἐπι[γονῆς. Βούλο-
μαι μ[ι]σθώσασθαι καμ[ηλιανὴν γῆν (?)
. . . . .].νην καὶ δειομέν[ην
τῆς] προκειμένης .[. . . . . .
ρεμη ἀρουρῶν [. . . . .
ους ρ.πριμ[. . .]. . .[. . . . .
διόρυγος λεγομένη[ς εἰς κα-
τάβρομα καὶ κ[α]τανομ[ὴν προ-
βάτων φυῆς τοῦ ἐνεσ[τῶτος
δευτέρου ἔτους Αὐτ[οκ]ράτο[ρος
Καίσαρος Νέρουα Τρα[ι]ανοῦ [Σεβαστοῦ
Γερμανικοῦ φόρου τοῦ παν-
τὸς ἀργυρίου δρα[χ]μῶν ἑκα-
τὸν εἴκοσι ἀκινδύνων κ[αὶ
ἀνυπολ[όγω]ν, τὸν [δὲ] φόρον
ἀποδόσωι ἐ[ν ἀν]αφοραῖς τέσσαρ-
σι κατὰ μῆνα τὸ αἱροῦν ἐξ ἴσου
ἕως Χοῖαχ μηνὸς τοῦ αὐ[τ]οῦ
δευτέρου ἔτους Τραιανοῦ Καίσαρος
τοῦ κυρίου, ἐφ' ᾧ καταφάγοντ-
αι καὶ ἐγβήσομαι ἕως νου-
μηνίας τοῦ Τῦβι μ[ηνὸς
τοῦ αὐτοῦ δευτέρου [ἔτους,
ἐὰν φένηται μισθῶσέ μοι
ἐπὶ το[ῖ]ς προκειμένοις, ἃ μετα-
μι]σθῶσα⟨ι⟩ ἑτέροις καὶ μὴ αὐ-
τουργῆ[σαι ἐξέσ]ται (?).

(Manu alt.) Ἡρᾶς Πετεσούχου (?) ἐπιδέδωκα
τὸ ἀναφ[όριο]ν ἐπὶ τοῖς προκειμ(ένοις)
ἀργυρ(ίου) δ[ραχ]μῶν ρκ(?) ε[ἴ]ς [κατα]νομ(ὴν)(?) [προ-
βάτ(ων) ἐφ' ᾧ(?) καταφάγονται καὶ ἐγβήσομα[ι
.]. . .[. . . . . ἕως νου]μηνίας

το]ῦ Τῦβι μηνὸς τ[ο]ῦ β ἔτους. Ἔγραψα ὑ[π]ὲρ α[ὐτο]ῦ . . . . ξ . . . . μὴ εἰδότος. (Ἔτους) δευτέρου Αὐτοκράτορος Καίσαρος Νέρουα Τραιανοῦ Σεβαστοῦ Γερμανικοῦ [μ]ηνὸ(ς) Σεβαστοῦ ιδ̅.

10 l. διώρυγος, cf. Crönert, Memoria Graeca Herculanensis p. X 11 l. κατάβρωμα 19 l. ἀποδώσω 23 extremae litterae τ forma haec fere est: ↻ 27 l. φαίνηται μισθῶσαί μοι 31 nominis litterae τεσου notatae potius quam perscriptae sunt 40 [μ]ηͦν P

4 Plurimi Persae et Persides inveniuntur in papyris aetatis Lagidarum et Romanorum usque ad medium alterum p. Chr. n. saeculum; postremo enim, quantum scio, in P. Lond. II p. 189 a. 149 scripta commemorantur. Quamvis autem de condicione eorum viri docti dissentiant, certum videtur illos progeniem fuisse militum Persicorum, qui a Ptolemaeis conducti erant atque postea sedes agrosque in Aegypto acceperant (cf. Lumbroso, *L'Egitto* p. 77 sqq., P. M. Meyer, *Das Heerwesen der Ptolemäer und Römer* p. 83, W. Schubart, Quaestiones de rebus militaribus in regno Lagidarum, Diss. Vratisl. 1900, Viereck in *Berl. philol. Wochenschrift* a. 1906 p. 35 sq., Wilcken *Grdzge* p. 384).

5 καμηλιανὴ γῆ: cf. BGU 104, 6. 438, 4. 708, 9.

6 δειομένην = δευομένην?

12 Compares velim quae leguntur in BGU III 708 ἀπέχομεν τιμὴν χόρτου φυῆς τοῦ ἐνεστῶτος ε ἔτους et in P. Flor. 25, 11 εἰς ἔκτισιν. . . .ιαν φυῆς τοῦ ἐνεστῶτος ἔτους.

13 Imperatoris Traiani annus alter incipiebat a Thoyth mensis Aegyptiaci die primo, i. e. ab Augusti mensis die 29 anni p. Chr. n. 98; dies autem quartus decimus eiusdem mensis Thoyth cum ascriptus sit in fine subscriptionis, instrumentum certo scimus anni p. Chr. n. 98 mensis Septembris d. 11 confectum esse.

15 sq. φόρον τοῦ παντὸς κ. τ. λ. Eandem vel similem locutionem invenimus in P. Fay. 93, Lond. vol. III 906, 10 sq. p. 108, Flor. 10, 10, BGU 108, 603, 604, 916, aliis.

17 sq. ἀκινδύνων καὶ ἀνυπολόγων i. e. *sine ullo tuo periculo atque sine ulla deductione ex mercede facta.* Recte enim Waszynskium hanc formulam refutatis Wesseleii et Brassloffii sententiis explicasse censeo (cf. etiam P. M. Meyer in *Berl. phil. Woch.* a. 1906 p. 1643).

18 sq. τὸν φόρον ἀποδώσω ἐν ἀναφοραῖς τέσσαρσι κατὰ μῆνα τὸ αἱροῦν ἐξ ἴσου *mercedem quattuor pensionibus per partes aequas solvam singulis mensibus,* i. e. primam partem mercedis Thoyth mense eodem, quo instrumentum scriptum est, alteram insequenti mense Phaophi, tertiam proximo qui est Hathyr, quartam denique Choiach mense. Initio autem mensis sequentis Tybi, i. e. m. Decembris d. 27, se agris conductis egressurum esse

pollicetur. Confer locutiones similes in P. Lond. II 306, 21 p. 119: *ὧν καὶ τὴν ἀπόδωσιν ποιήσεται αὐτῷ ἐν προθεσμίαις τέσσαρσι διὰ τριμήνου το.ιρουν* (sic scripsit Kenyon; certe autem *τὸ αἱροῦν* restituendum est) *ἐξ ἴσου*; BGU 1146, 9sq. *ἐν δόσεσιν ἰσομερέσι τέσσαρσι διδόντες*. Vox *ἀναφορά* hic *oblationem, pensionem mercedis* significat, cf. P. Lond. II p. 184 l. 17 *φόρον τοῦ παντὸς ἀργυρίου δραχμὰς διακοσίας τεσσαράκοντα, ἃς καὶ διαγράψομεν ἐν ἀναφοραῖς δέκα κατὰ μῆνα τὸ αὐτό*, P. Eleph. 20, 8sq. *παραλαβὼν τάξασθαι ἐπὶ τὴν βασιλικὴν τρ(άπεζαν) τὰς λοιπὰς ἀναφορὰς τρεῖς*, P. Hamb. 5, 21 *τὸν δὲ φόρον ἀποδώσομεν ἐ[ν ἀ]ναφοραῖς δυσί. . .κατὰ καιρὸν τὸ αἱροῦν ἐξ ἴσου*, BGU 1119, 16 *ἐν ἀναφοραῖς ἰσομερέσι τρισὶ διὰ τετραμήνου*, BGU 1118 (similiter suppl.), P. Alex. a Vitellio editam (*Melanges Chatelain*) l. 27 *ἐν ἀναφοραῖς δέκα*, Ditt. Syll. inscr. Gr. Or. 225, 17 *τὴν δὲ τιμὴν ἀνενεγκεῖν εἰς τὸ κατὰ στρατείαν γαζοφυλάκιον ἐν τρισὶν ἀναφοραῖς*. Valde alia notio verborum *ἀναφορά* et *ἀναφόριον*, quod l. 32 legitur, est *libellus, petitio* (= *ὑπόμνημα, βιβλίον*), cf. P. Lond. II p. 438 (*ἀντίγραφον ἀναφορίου. Βούλομαι μισθώσασθαι. .*); BGU 5 II 10 (*ἐπιδεδωκέναι ἀναφόριον*), 163, 7; 168, 1; 250, 21; 613, 1; P. Oxy. 294, 13; P. Gen 74, 6; P. Giss. 4, 17; 8, 13; 92, 14; P. Flor. 61, 17.

23 Verbum *καταφάγονται* (scil. *τὰ πρόβατα*) ipsum quoque cum verbis l. 24sqq. *ἕως νουμηνίας* coniungendum esse apertum est. Formam autem futuri *καταφάγομαι* etiam apud interpretes Veteris Testamenti invenimus, velut Ezech. 36, 8 *τὸν καρπὸν ὑμῖν καταφάγεται ὁ λαός*, Reg. 2, 14, 11 *τὸν τεθνηκότα καταφάγονται οἱ κύνες*. Alia exempla verbi *φάγομαι* ac compositorum invenies apud Stephanum. Vide etiam Helbing, *Grammatik der Septuaginta* p. 88; Blass, *Grammatik des neutestamentlichen Griechisch* p. 42, 46, 53; Radermacher, *Das Griechisch des Neuen Testaments im Zusammenhang mit der Volkssprache* (in *Handbuch zum Neuen Testament* I 1) p. 77.

28—30 cf. P. Oxy. I 101, 47sq. *οὐκ ἐξόντος τῇ μεμισθωκυίῃ ἑτέροις μεταμισθοῦν οὐδὲ αὐτουργεῖν ἐντὸς τοῦ χρόνου*; vide etiam P. Teb. II 372, 13sqq. 29; 378, 29.

32 De verbi *ἀναφόριον* significatu vid. supra ad l. 18sq.

26a

FRAGMENTUM PETITIONIS CONDUCTIONIS

(P. 190) saec. p. Chr. I ex. vel II in. 7 × 13,2 cent.

Pascuum agrum se conducturum esse Apollonius quoque, qui et ipse Persam se nominat, profitetur in parvo collectionis nostrae fragmento, quod ut cum instrumento modo tractato comparetur, quasi appendicis loco proponam. Observandum autem est hic non agrum publicum, sed privatum conducendum peti, quod ex verbis *παρὰ σοῦ* l. 3 facile intellegas.

Ὀννώφρ[ει
παρὰ Ἀπολλ[ω]νίο[υ] τοῦ Σαμβᾶ προβατοκτηνοτρ[ό]φου [ἀ]πὸ κ[ώμης Θεαδελφείας (?) Πέρσ
τῆς ἐπιγονῆς. Βούλομαι μισθώσασθαι παρὰ [σ]οῦ εἰς κατανομὴν.[. . . . . .καὶ
προβάτων. . . . . .ὑ[. . . . .]. .ν τῆς θ[. . .].[. . . . .]

περὶ Φιλαγρίδ[α]. . .[40 fere litt. desunt]
ἀπ[ὸ] τῆς ἀναγεγραμμ[ένης
π. . . .[
.υ.οι.ο.[

Cetera desiderantur.

2 Vox προβατοκτηνοτρόφος quae lexicis deest invenitur etiam in P. Lond. III 842, 10 p. 141 et Ditt. Inscr. Or. Gr. II 655, 5. Theadelphiae incolam Apollonium fuisse duabus de causis mihi verisimillimum videtur, quod cum plurimae huius aetatis papyri quae hoc libello continentur ex illo oppido ortae sunt tum in l. 5 legimus agrum prope Philagridem, vicum Theadelphiae finitimum, fuisse. Insuper in P. Iand. 28 infra p. 86 edita agricolae Theadelphiae agros Philagrideos conducunt.

27

LITTERAE A COLONIS AD STRATEGUM SCRIPTAE

(P. 135) a. 100/101 p. Chr. 15 × 18,9 cent.

Argumentum huius libelli misere dilacerati non satis perspicuum est. Agitur autem, ni fallor, de agris publicis vici Euhemeriae, qui colonis usiacis Theadelphenis traditi atque magna ex parte ab his Lysati cuidam Apollonii filio locati sunt. Deinde autem Petesuchum quendam calamitatem intulisse, si recte verba ἐνοχλεῖ καὶ ἐνποδίζει l. 27 et διεφθαρ[l. 30 interpretor, referunt illi coloni, duo filii Maronis, ad Claudium Erasum, Arsinoitae nomi Themistae regionis strategum.

Κλαυδ[ίῳ Ἐράσῳ στρατ(ηγῷ) Ἀρσι(νοίτου) Θεμίστου μ[ερί]δος
παρὰ Ὀνν[ώφρεως καὶ. . .]ου ἀμφοτέρων Μάρω[νος] τῶν ἀπὸ κώ(μης)
Θεαδελφ[είας ἀμφοτέρων οὐσ]ιακῶν [γ]εωργῶν. Τ[ῷ ἐν]εστῶτι δ (ἔτει)
Τραιανοῦ [Καίσαρος τοῦ κ]υρίου ἐκληρ[ώ]θημεν εἰς [γε]ωργίαν ἀπ[ὸ τῶν
περὶ Εὐη[μέρειαν τ]ῆς πρώτης σφραγῖδος ᵹ μγ, ἀπ[ὸ δ]ὲ τῶν προσ-
αναγραφομ[ένων τῇ γεωρ]γουμένῃ σφραγῖδι ἀσπ[όρου] ἀπ[ο]καλυφείσας
ὡσαύ[τως ᵹ η γεωργούντω]ν ἡμῶν κατὰ τὸ ἀν[α]γκασ[θ]ῆναι προσ-
αναγρ[άφεσθ]αι. .[.]δ[. . .σ]φρα[γῖδο]ς, ταῖς ὅλα[ι]ς ᵹ να ὡς π[ρ]όκειται, ὕστα-
τον δὲ μεθ' ἣν ἐποη[σάμεθα κατ]ασπορὰν Λυσᾶς τις Ἀπολλωνίου προσ-
ελθὼν ταῖς σημα[ινομέναι]ς ᵹ ιζ ὡς ἀγεωργήτοις οὔ[σ]αις ὑπέσ-
τη αὐτῶν ἐκφόρι[α τελέ]σειν ἀνὰ κριθῆς -ο- δ, ἄλλας δὲ
ᵹ ιβ ἀποκ[αλ]υφείσ[ης χέρσο]υ αἰγιαλοῦ κατεργασάμενοι καὶ
κατασπείρ[α]ντες [ἐν τῷ δέοντι] καιρῶι ὁ αὐτὸς Λ[υσᾶ]ς [.]ατε[.]. .
ρίου παρόντ[ος ὑπέστη (?) τὸ] ἐκφόριον τε[λέσ]ει[ν κ]ατ' ἄρουραν
πυρ(οῦ) -ο- ε, τὰ δ[ὲ

Cetera nimis lacera sunt; dignoscuntur haec:

16 Πετεσοῦχον 19 ὁμοίω[ς με]θ' ἣν ἐπο|[ησάμε]θα κα[τασπορὰν ....].[ἀρτ]άβ[ας τέττ]αρας | [....]ου πυρ[ο]ῦ 22 βασιλ[ικ]ῷ γραμματ(εῖ) 23 κατ]ασπορεῖ κατελθόντι εἰς ξ[υλα]||μὴν ἐξετά[σ]α[ι] ἐργασαμ[..].αις ἐγένετο ὑφ' ἡμῶν ἡ κα[τα|σ]πορὰ καὶ [..] αρ.[.]τησ.ν.[..]ν [α]ὐτῶι τὰς ἀποδείξεις ε..[..]ει.[... | ὁ προγεγραμμένος Πετεσοῦχος 27 παρενοχλεῖ κ[α]ὶ ἐνποδίζει 30 διεφθαρ[η....

1 Ad Claudium Erasum strategum aliud quoque instrumentum huius collectionis (P. 43) ab eodem, ut videtur, Onnophre, filio Maronis, incola Theadelphiae scriptum est, quod sic incipit:

Κλαυδ[ί]ωι Ἐρ[ά]σωι στρατη[γῶι] Ἀρσινοίτου Θε[μίστου] μερίδο[ς
παρὰ Ὀννώφρεο[ς τοῦ] Μάρων[ος] τῶν ἀπ[ὸ κώ]μης Θεαδ[ελ]φίας τ[ῆς αὐτῆ]ς μερίδ[ος.

Versus qui sequuntur nimis deleti ac parum a me investigati sunt quam ut hic proponi possint; videtur autem libellus querulus illa charta contineri.

Erasus commemoratur etiam in epistula P. Fay. 117 a Lucio Belleno Gemello Euhemeriae incola a. 108 mens. Tybi d. 19 ad filium missa, quem certiorem facit Eluram scribam regium iussu epistrategi suscepisse Erasi strategi partes ut eius vicarium. Ad eundem strategum Erasum P. Lond. 904 vol. III p. 125 data est (a. 104). Semper autem, ubi dignitas additur, στρατηγὸς Ἀρσινοίτου Θεμίστου μερίδος appellatur. Fuitne igitur Erasus strategus Themistae regionis solius, quod ex illis instrumentis videtur patere, an Themistae et Polemonis regionum, quibus coniunctis eundem strategum saeculis p. Chr. II et III praefuisse vulgo creditur, atque neglegentia tantum scribae altera regio omissa est? Inter omnes enim constat nomum Arsinoitam aetate Lagidarum communi nomine ab uno stratego administratum esse, postea autem ab ineunte saeculo p. Chr. n. altero usque ad medium saeculum tertium tribus nomi regionibus ut singulos scribas regios ita duo tantummodo strategos, alterum regioni Heraclidae, alterum Themistae et Polemonis regionibus coniunctis praefuisse. Has in duas strategias nomum inter a. p. Chr. n. 50 et 100 divisum esse opinantur Grenfell et Hunt (P. Teb. vol. II p. 351). Qui recte intellexerunt iam in P. Lond. 256 (e) 2 vol. II p. 86 a. 11 p. Chr. n. scripta strategum Themistae aut Polemonis regionis nominatum esse; itaque fortasse ineunte saeculo p. Chr. n. primo aliquamdiu tribus regionibus singulos strategos praefectos fuisse coniciunt; quamquam scribam nomen alterius regionis omisisse verisimilius existimant. Neque vero ante a. p. Chr. n. 131 invenimus ullum strategum Θεμίστου καὶ Πολέμωνος μερίδων, quae res illos viros doctissimos praeterisse videtur; immo praeter strategos Heraclidae regionis aut Θεμίστου μερίδος solius aut Πολέμωνος solius strategorum mentio fit in papyris; en habes exempla e papyris editis collecta:

PSI 57, 1 Ἔρωτι στρατηγῷ Θεμίστου μερίδος (a. 52 p. Chr.),
P. Teb. 298 Ἀπολλωνίῳ στρατηγῷ Ἀρσινοείτου Πολέμωνος μερίδος (a. 107/08),
P. Fay. 296 Ἀπολλωνίῳ στρατηγῷ Ἀρσινοίτου Θεμίστου μερίδος (a. 113); nomen Apollonii usitatius est quam ut Apollonium Them. reg. strategum eundem putare liceat ac strategum Pol. reg. in P. Teb. 298 nominatum,

P. Teb. 470]στρατηγὸς Ἀρσινοίτου Πολέμωνος μερίδος (a. 111/112 vel 112/113),
P. Teb. 331 Ἀνδρομάχῳ στρατηγῷ Ἀρσινοίτου Πολέμωνος μερίδος (ca. a. 131),
P. Teb. 566 Ἀνδρομάχῳ στρατηγῷ καὶ Πτολεμαίῳ βασιλικῷ γραμματεῖ Ἀρσινοίτου Πολέμωνος μερίδος (a. 131/32).

Dionysius (a. 133) primus στρατηγὸς Θεμίστου καὶ Πολέμωνος μερίδων appellatur. Quamvis autem pauca exempla illa sint, tamen editorum Oxoniensium sententiam, qui omnia scribarum errori vel incuriae attribuunt, sequendam esse nego. Immo equidem veri existimo simillimum Romanos Aegypto potitos Arsinoitae nomi regionibus singulos strategos, quo nomi administratio facilior fieret, praefecisse; postea autem, ca. a. 132, cum Heraclidae regionem vix minorem esse intellexissent quam ceteras ambas, Polemonis et Themistae regiones coniunxisse atque uni eidem stratego administrandas mandasse.

3 Theadelphiae vici reliquiae hodie Harît nominantur; vid. *Fayûm towns* p. 51sqq.

5 Euhemeriae vico prope Theadelphiam sito hodie nomen *Qasr el Banât* est; vid. *Fay. towns* p. 43sqq. σφραγῖδες in papyris agri partes vocantur emensae et lapidibus finalibus determinatae (ἐσφραγισμέναι), quae numeri ordine notari solebant (cf. BGU 831, 6 ἐν τῇ ᾱ σφρ(αγῖδι)). Hanc sigilli notionem ex Aegyptiaco sermone in Graecum transisse H. Brugsch ostendit in Thes. inscr. Aeg. vol. III p. 598sq. Idem valere verba μερίς et κοίτη, quae in chartis Hermupolitanis leguntur, Preisigke ad P. Straßb. 23 (p. 90) et Croenert in *Stud. z. Pal. u. Pap.* vol. IV p. 91 censent. Eratosthenem autem iam orbem terrarum in σφραγῖδας descripsisse apud Strabonem II cap. 1 § 22 traditum est.

6 ἀποκαλυφείσας et l. 12 ἀποκ[αλ]υφείσ[ης χέρσου (?)] αἰγιαλοῦ: αἰγιαλὸς ἀποκαλυφείς agri litorales dicuntur, qui aqua, sive Nili sive lacus seu fossae, detecti, revelati sunt; litus enim non quotannis opportuno tempore inundatione liberatur, quo saepe fit, ut agri coli nequeant. Sin autem aqua tempore suo recessit, magistratus agros ad colonos regionis locare solent; cf. P. Gen. 16, 11sqq.: ἔστιν παρ' ἡμῖν αἰγιαλὸς ἀναγραφόμενος περὶ τὴν ἡμετέραν κώμην, ὃν ἐν πλείσταις ἀρούραις, καὶ ὁπόταν ἡ τοιαύτη γῆ ἀποκαλυφθῇ, μισθοῦται καὶ σπείρεται κατὰ τὴν συνήθειαν ἐκφορίου κατ' ἄρουραν. Inspicias etiam C. Wessely, *Karanis und Soknopaiu Nesos. Studien zur Geschichte antiker Kultur- und Personenverhältnisse* (in: *Denkschr. d. Kaiserl. Akad. d. Wiss. in Wien, Phil.-Hist. Kl. Bd. 47*) et M. Rostowzew, *Studien zur Geschichte des röm. Kolonats* p. 166sqq. Praeterea in comparationem velim vocentur CPR 239, 6sq. βούλομαι μισθώσασθαι ἀπὸ καλυφείσης (sic Wessely; ego malim ἀποκαλυφείσης) χέρσος (lege -ου) αἰγιαλοῦ περὶ τὴν προκειμένην κώμην ἀρούρας...; BGU 640, 7 ἀπὸ καλυφῆς αἰγιαλοῦ, quod me intellegere non posse confiteor, nam quid καλυφη, quod verbum semel invenitur in *Etym. Magn.* 87, 19 signif. *velamentum, cortex,* hic sibi velit, nescio; immo potius ἀποκαλυφ⟨είσ⟩ης (quasi γῆς αἰγιαλίτιδος sequatur) αἰγιαλοῦ legendum propono; idem sentio de CPR 32, 7 απο καλυφης αιγιαλου, quod Wessely vertit *von der Erdkrume des Uferlandes* (sic!); BGU 831, 5 ἀπὸ χέρσου αἰγιαλοῦ; P. Lond. 350 vol. II p. 192, 5sqq. ἀπὸ χέρσου αἰγιαλίτιδος γῆς περὶ τὴν....κώμην.

11 *ἀνά* praepositio cum accusativo coniuncta significat aequalem quandam distributionem; quae vis non solum apud medicos, ubi de medicamentorum compositionibus agunt (vide Stephan.), et Novi Testamenti scriptores (vide Radermacher l. l. p. 16 et 115) invenitur, sed etiam saepe in papyris (vide Mus. Rhenan. vol. 57 p. 147sqq.), cf. P. Lond. 350 *ἐκφορίου ἑκάστης ἀρούρας ἀνὰ πυροῦ ἀρτάβας*, P. Oxy. 499 *φόρου ἑκάστης ἀρούρης . . . ἀνὰ ἀργυρίου δραχμάς* (item CPR 40), P. Flor. 41, Amh. II 88, CPR 41, 239 al. Solarium autem (singularum ararum quaternae vel quinae artabae) satis magnum videtur esse, si cetera instrumenta conferas, in quibus de agris litoralibus conductis agitur, e. g. P. Lond. 350 vol. II p. 192, CPR 239, 33, 32; vide etiam Waszynski l. l. p. 118sqq., Gentilli p. 321sqq., Rostowzew in RE VII p. 161 s. v. Frumentum.

28

PETITIO CONDUCTIONIS

(P. 191) a. 104 p. Chr. 7,7 × 20,6 cent.

Huius chartae plus dimidio omnino amissum est, quapropter condiciones pacti plerasque intellegere nequimus. Continetur autem papyro petitio conductionis quam duo fratres, qui Theadelphiae habitabant, ad strategum regionis alicuius Arsinoitae nomi d. 5 m. Choiach a. 8 Traiani, i. e. d. 1 m. Decembr. a. p. Chr. 104 miserunt, ut sibi prope vicum Philagridem trecentae fere arurae agri publici locarentur. Veri autem mihi quidem simillimum videtur non solum ad eundem strategum *Θεμίστου μερίδος* Claudium Erasum hoc instrumentum datum esse ac praecedens, sed etiam ab iisdem filiis Maronis, colonis publicis.

Κλαυδίωι Ἐράσ]ῳι σ[τ]ρατηγ[ῶι] Ἀρσ[ι(νοίτου) Θεμίστου μερίδος
παρὰ Ὀννώφρεως καὶ . . .] . ωρου ἀμφ[ο]τέρων Μ[άρωνος(?)] τοῦ Μάρωνος . . . . . . γεωργῶ]ν τῶν ἀπὸ κώμης Θεα[δελφεία]ς. Βουλόμεθα ἐξ ἀλληλεγγύης(?) μ]ισθώσασθαι περὶ κώμ[ην Φιλα]γρίδα
ἀρουρῶν χειμεριν]ῶν καὶ θερινῶν ἃς προεῖχε [ἐν μ]ισθώσ[ει
]ναι καὶ ἀνη[κ]ούσας ἀρούρας δι[ακοσ]ίας [ἐ]ν[ενήκοντα(?) ἑκκαιδέκα]τον δυδριακοστὸν τετρακαιεξηκοστὸν η[.
]ας, ἀρο[ύρ]ας μὲν ἑκατὸν δέκα τέσαρ[α]ς
ἐπὶ χρόν]ον ἔτη τ[έσσ]αρα ἀπὸ τοῦ ἐ[νε]στῶτος ὀγδ[όου
ἔτους, ἄλλας(?) δὲ ἑ]κατὸν [. . . .]κ[ο]ντα πέντε πρὸς μόνο[ν
τὸ ἐνεστὸς ὄγδοον ἔτος Α]ὐτοκ[ράτορος Καίσαρ[ος Νέ]ρουα Τρα[ιανοῦ
]ατο . [
] . [

(Unus vel duo versus exciderunt)

] . σ[. . .]α[. .] . . . [
]ν ἀργυ( )π . [. .]κοφ . . . καὶ

τὸν δὲ ἀργυ]ρ̣ικὸν φόρον δ[ια]γράψο̣μεν τ.[..]..[
τὰ] δ̣[ὲ] κ̣ατ' ἔτος ἐκ[φ]όρια μετρήσομε̣ν.[.] π[
Θεαδελ]φείας σιτολόγοις· [ἐ]ὰν δέ τι ἐκ [τ]ο̣ύτων ἐδ̣[α-
φῶν ἄβροχον γένηται (?),] παραδ̣εχθήσε[ται ἡ]μῖν πρὸς τὸ αἰ̣ροῦν τ̣[
]ε̣θα ἀλληλέγγυοι τ̣οῖ̣ς τ̣ῆς Φιλαγρίδ[ος
]ἀρτάβ[ας]..ἀπ..[......με]θα τ[..
δ]απάνας, ἐὰν φαίνητ[αι μισθῶσα]ι ἐπὶ πᾶσι
τοῖς προκειμένοις. Ὀννῶφρις (?) οὐλὴ] δακτύλ(ῳ) μικ(ρ̣ῷ)[
...ωρος οὐλὴ ὑπ]ὸ γαστροκ̣[νημίαν

(Altera manu:)]ε̣ρ̣αι̣ο̣υ̣ (?)[
ἐπὶ πᾶσι τοῖς] προκιμένοις̣ μ̣[
Ὁ δεῖνα ἔγραψα ὑπὲ]ρ ἀτοῦ γράμμ̣[ατα μὴ εἰδότος.
(Ἔτους) η Αὐτοκράτορος Καίσαρ]ο̣ς Νέρουα Τ[ραιανοῦ Σε-
βαστοῦ Γερμανικοῦ Χο]ί̣αχ ε̄.

7 l. δυτριακοστὸν

5 cf. P. Lond. III p. 141 l. 12: ὁμολογοῦμεν πεπρακέναι...νομὰς προβάτων ἐφ' ἐνιαυτὸν ἕνα θερινὰς καὶ χιμερινὰς ἀπὸ μηνὸς...

9 Octavus Traiani annus ab 29. d. m. August. a. 104 usque ad d. 28. m. Aug. a. 105 fuit.

12 cf. P. Lond. II 350 p. 192, l. 11sq. ἐὰν δέ τις ἄβροχος ἢ καθ' ὕδατος γένηται, παραδεχθήσεται ἡμεῖν τὸ ἐκφόριον, CPR 239: ἐὰν δέ τις ἄβροχον ἢ καθύδατον γένητε (l. -αι), παραδεχθήσετε (l. -αι) ἡμεῖν ἐκ τῶν ἐκφορίων..., BGU 831, 14sqq. ἐὰν δέ τις ἄβροχος ἢ καθ' ὕδατος γένηται, παραδεχθ(ῆναί) μοι τὸ...ἐκφόριον. Item in BGU 640, 12sqq. legendum propono: ἐὰ̣ν̣ δέ τ̣[ις ἄ]βροχος ἢ καθ' ὕ̣δατος γέ̣ν̣η̣τ̣α̣ι̣, παρα[δε]χθῆναί μοι; ubi Krebs editor sic scripsit: ἐὰ̣ν̣ δὲ γ[ῆ? ἄ]β̣ρ̣ο̣χος ἢ̣ καθ...το σ̣υ̣...ης παρα[..]χθῆ̣ν̣α̣ί̣ μ̣οι. Fortasse semper καθυδατος adiectivum est a καθ' ὕδατος vulgari in sermone derivatum; id certe putabant qui καθύδατον in papyro illa Raineri et in nostra charta scripserunt. Verbum autem παραδεχθήσεται valet *nobis reddetur* (sic vertit L. Wenger, *Die Stellvertretung im Recht der Papyri p. 77*) vel potius *deducetur de pecunia debita, merces non soluta in tabulas accepta nobis referetur* (cf. Preisigke, *Girowesen* p. 79).

17 διαγράφειν cum in universum *solvere* tum maxime *delegatione solvere*, *pecuniam perscribere* significat (cf. Mitteis, *Trapezitica* in *Zeitschr. d. Sav.-St.* XIX p. 217; Wilcken, *Ostr.* I p. 89sqq.; Preisigke l. l. p. 186). Hic autem utra vi verbum usurpatum sit, nescimus. Frumentaria autem merces μετρεῖται εἰς τὸν θησαυρόν s. εἰς τὸ δημόσιον; cf. apochas a sitologis confectas, quae incipiunt: μεμέτρηκεν ὁ δεῖνα εἰς θησαυρόν s. μεμέτρηται εἰς θησαυρόν; vid. etiam Wilcken, *Ostr.* I p. 98sqq. 111sq. et Preisigke l. l. p. 88.

22 πρὸς τὸ αἱροῦν scil. μέρος etiam in P. Lips. 106, 16 legitur; cf. Wilcken, *Archiv* I 157; similis est formula in conductionibus saepe obvia κατὰ

μῆνα τὸ αἱροῦν ἐξ ἴσου, quam invenias supra in P. Iand. 26 l. 20, P. Fay. 93, 17, P. Lond. III 904, 14 p. 108, P. Amh. 92, 14 sq. 93, 15 sq.; cf. etiam P. Flor. 13, 5 P. Oxy. 502, 27 BGU 405, 10 P. Genev. 11, 12 P. Goodsp. 13, 5.

29

APOCHA EXACTORIS

(P. 52) a. 103 vel 104 p. Chr. 11,6 × 12 cent.

Hanc apocham Sambas tributorum exactor pecuniariorum ad vici nesciocuius nomi Arsinoitae incolam, cuius nomen deletum est, conscripsit. Pecuniam autem *εἰς λόγον δαπάνης κριοτάφων* (s. -ου) *Πτολεμαΐδος Ὅρμου* acceptam testatur. Quorum sacerdotum minoris ordinis[1]) sumptus incolis regionis circumiectae vel totius nomi videntur distributi et a practoribus publicis esse exacti.

Pag. aversa

Σαμβᾶς [π]ράκτωρ ἀργυρικ̣ῶ[ν κώ-
μης. . . . .]ν̣ι̣δ̣[ος.].[. . . . . . .
Μύσ̣θ̣[ου] χ̣αίριν. Ἔχω παρὰ [σοῦ
εἰς λόγο̣ν̣ δαπάνης κριοτά̣φ[ων
Πτολεμα̣[ί]δος Ὅρμου ζ (ἔτους) Τρα[ια-
νοῦ Κ]α̣ί̣σ̣[αρος το]ῦ κυρ̣[ί]ου [δ]ρ̣α̣χ̣μὰς
ἑκατὸν ὀ[γ]δ⟨ο⟩ύκοντα π̣έ̣ντε (γίνεται) δρ(αχμαὶ) ρπ[ε
ὡς τῆς δρ̣(αχμῆς) ἀνὰ χαλκ[ο]ῦ ἑπ̣τ̣ὰ̣[. . .
. . ανα [. . .]. . δραχμη. . α̣[. . .
. . . .] συν. . . ὀβολ[. . .

Finis perisse videtur

2 fortasse *Καρα]νίδ[ος* sive *Θεοξε]νίδ[ος* s. *Θεογο]νίδ[ος* suppl. 3 l. *χαίρειν* 7 corr. *ὀ[γ]δ⟨ο⟩ήκοντα*

1 sqq. De formula epistulari instrumentis praeposita vide Ziemann, *De epistularum Graecarum formulis*, diss. Hal. 1910 p. 265.

4 Inter sacerdotes inferioris ordinis Aegyptios non solum inveniuntur, quorum curare fuerit corpora mortuorum hominum (*παρασχίσται, ταριχεῦται, χοαχύται*), sed etiam complura genera sacerdotum innotuerunt, qui sacras bestias aut vivas nutrirent aut mortuas condirent ac sepelirent, velut *ἰβιοβόσκοι, ἱερακοβόσκοι* et *ἀρχενταφισταί, ἰβιοστολισταί, ἰβιοτάφοι, κριοτάφοι*. Hi arietum sepultores certe una adhuc in papyro Tebtynensi commemorantur vol. I 72, l. 411, fortasse etiam 61 (b), 401. De singulis inspicias Ottonis librum egregium.

---

1) cf. W. Otto, *Priester und Tempel im hellenistischen Aegypten* I p. 94 sqq.

5 *Πτολεμαὶς (ἐπὶ τοῦ) Ὅρμου* in Heraclidae regione Arsinoitae nomi loco, quo Illahûn oppidum nunc est, prope finem Heracleopolitae nomi sita videtur fuisse; cf. *Fay. towns* p. 12 sq., Teb. pap. vol. II p. 400.

30

VADIMONIUM IURATUM

(P. 60) a. 105 vel 106 p. Chr. 8,8 × 23,5 cent.

Hac papyro vadimonii instrumentum continetur ad regium scribam Themistae regionis nomi Arsinoitae datum. Theadelphiae enim oppidi incolae tres ut videtur per imperatorem Traianum iurant se sua sponte ac voluntate pro tribus agricolis Theadelphenis, qui agrum publicum prope Euhemeriam in quinquennium videntur conduxisse, praedes fore et vectigalia, quae illi non pependerint, in se recepturos esse. Quamvis autem pauca e verbis chartae valde mutilatae cognoscere possimus, tamen magni censeo momenti hanc papyrum esse, quia nullum quantum scio adhuc e papyris innotuit instrumentum vadimonii pro colonis publicis ad magistratus datum.[1])

Σα]ρ̣α̣π̣ίωνι βασιλικῶι γραμ̣ματεῖ
Ἀρσι(νοίτου) Θεμί(στου̣) μερίδ(ος)
Ἀβ̣ (?)]ο̣ῦ̣ς Μύ̣στου καὶ Ἀμψ̣ᾶ̣ις̣ Τ̣ιθο̣ρείους
κα]ὶ . . α . ο[.]ο̣υ [.] . [.]ν̣ ἀ̣πὸ κ̣ώ̣[μη]ς
Θεα]δελφείας̣ τῆ[ς αὐτῆ]ς̣ μερίδ̣ο̣ς̣
ὀμ]ν̣ύομεν Αὐ[τοκρ]άτο[ρ]α Καίσαρα
Ν]έρουαν Τρα[ιανὸν] Σεβαστὸν Γερμ̣ανικ(ὸν)
Δα]κικὸν ἑ[κουσί]ω̣ς̣ κα[ὶ] α̣ὐ̣θ̣αιρ̣έ̣τ̣(ως)
ἐγ]γυᾶσθαι Ὀ[ννῶφρι]ν̣ κ̣αὶ Μ̣α̣ρρ̣ῆτ̣α̣
καὶ .] π̣ερου [. . . . .] τῶν ἀ̣π̣ὸ̣ τῆς
κ]ώ̣μ̣η̣ς Θ̣ε̣α̣[δελφεία]ς̣ τῶν κατ᾽ ἔτος
ἐκ]φο̣ρίων καὶ σπ̣[ερ]μ̣ά̣των ὧ̣ν ἐμισ-
θώ]σαντο ἐγ δ[ημο]σ̣ίου εἰς πεντα-

---

1) Imprimis conferas BGU 244 (aetate Gallieni) *ὀμνύω . . . ἑκουσίως καὶ αὐθαιρέτως ἐγγυᾶσθαι Αὐρήλιον Σαραπίωνα γενόμενον καὶ αὐτὸν ἐγγυητὴν Αὐρηλίου Ἑκυσέως ἀναδεδομένον* (sic recte corr. Wenger) *εἰς ῥαβδουχίαν*, ubi vadimonium fideiussor fideiussoris fecit, quod Wenger *Überbürgschaft* vocat; cf. etiam P. Petr. 46. Plane alia sunt vadimonia a Wengero *vindexartige Gestellungsbürgschaften* nominata, in quibus eadem formula *ὀμνύω ἑκουσίως καὶ αὐθαιρέτως ἐγγυᾶσθαι* invenitur, velut BGU II 581, P. Grenf. II 62, II 79, BGU III 936. De omnibus his rebus vide Leopoldi Wenger commentariolum cui inscripsit *Der Eid in den griechischen Papyri* (in *Zeitschrift der Savigny-Stiftung, Romanistische Abteilung*, vol. XXIII a. 1902 p. 158 sqq.).

ετ]ί̣[α]ν ἀπὸ τοῦ [ἐνεσ]τ̣ῶτος ἐνάτ̣[ο]υ̣ (ἔτους)
πε]ρ̣ὶ̣ Εὐημέρειαν ἐκ τῶν ἀποκαλυ-
φέντω]ν̣ ἀπ᾽ αἰγ[ια]λοῦ ἐδα[φ]ῶν̣
.....].δέκα δύο [...] ἐὰν [.]π[.]..
.....]ι̣ω̣ν̣ ἀπαιτ[ούμ]ενοι μὴ [ἀ]ποδ̣[.

Sequuntur vestigia quinque versuum nimis deletorum.

Subscriptionis alterius manus quae dignoscuntur, haec sunt:

27 ἐκφορ̣ίων κ(αὶ) [σ]περ̣μάτ(ων) | [τῆς πεντ]αετίας [καὶ τῶν ἀν-αγ]κ̣α̣ίων δ[η]μοσίων | [.......]ν̣ ἀρουρῶν̣ [........] ἐὰν ἀποδῶι η[

Subsequuntur tertiae manus subscriptionis vestigia.

31

DE MORTE FILII RELATIO

(P. 53) saec. p. Chr. II in. 10,2 >< 9,1 cent.

Hac papyro continetur *ὑπόμνημα τῆς τελευτῆς* quod dicunt Graeci, quo Mareus Mareutis filius incola vici Theadelphiae refert ad Sarapionem eiusdem vici scribam publicum mortuum esse filium Onnophrem.

Similis argumenti sunt papyri Fay. 29 (a. p. Chr. n. 37 conscripta), Lond. 281 vol. II p. 66 (a. 66), BGU 773 (a. 69—117), 1068 (a. 101), Lond. 173 vol. II p. 66 sq. (a. 101), 208a vol. II p. 67 sq. (a. 138), P. Straßb. 70 (a. 138), BGU 17 (a. 142), Oxy. 1198 (a. 150), Teb. 300 (a. 151), Rain. 2026 [1]) (a. 153), BGU 254 (a. 160), Oxy. 262 (a. 161), Lond. 338 vol. II p. 68 (a. 170), Fay. 30 (a. 173), Oxy. 173 vol. I p. 240 (a. 174), BGU 79 (a. 175), Oxy. 79 (a. 181—92), Teb. 301 (a. 190), Oxy. 1030 (a. 212), Rain. 1410 [1]) (a. 237), 1412 [1]) (a. 237), Oxy. 1200 (a. 266), Vindobonensis certo ut videtur numero carens, quae in actis academiae scientiarum Vindob. class. phil.-hist. vol. XXXI p. 7 a 1895 edita est a Wesseleio. Haec documenta omnia declarant morem legemque fuisse apud Aegyptios, ut brevi tempore [2]) post mortem propinquorum magistratus, et scribam regium (*τῷ βασιλικῷ γραμματεῖ*, cf. BGU 17, 79, Rain. 1412, 2026, Lond. 173, 208a) et scribam vici (*τῷ κωμογραμματεῖ*, cf. P. Fay. 29, Teb. 300, 301, Lond. 338) aut scribas nomi capitis (*τοῖς γραμματεῦσι τῆς μητροπόλεως*, cf. BGU 254, Fay. 30) certiores

1) Raineri archiducis papyri a Wesseleio lectae et suppletae exstant in dissertatione, quam Guilelmus Levison scripsit Bonnae a. 1898 *Die Beurkundung des Zivilstands im Altertum. Ein Beitrag zur Geschichte der Bevölkerungsstatistik*

2) Semper fere legimus *τῷ ἐνεστῶτι μηνὶ τοῦ ἐνεστῶτος ἔτους*.

facerent de illorum morte atque orarent, ut nomina eorum referrentur in mortuorum indicem (*ἀξιῶ τάσσεσθαι αὐτὸν ἐν τῇ τῶν τετελευτηκότων τάξει*) vel, quod exstat in instrumentis tertii saeculi, de vivorum tabulis eximerentur (*ἀξιῶ σε περιαιρεθῆναι τοῦτο τὸ ὄνομα*).[1]) Eosdem ad magistratus Aegyptii litteras de filiis natis mittere solebant, *ὑπομνήματα τῆς ἐπιγεννήσεως* quae vocabantur, velut BGU 111 (a. 138/139), 110 (iisdem annis), 28 (a. 183), aliae. Imprimis vero comparandae sunt relationes de peregrinatione (*ἀναχώρησις εἰς ξένην*) ad magistratus a propinquis factae, ut P. Oxy. 251, 252, 253. De causa autem huius consuetudinis confer, quae Wilcken, *Ostr.* I p. 454 sq. et *Grdzge* p. 196 exposuit.

Dimidia fere chartae pars amissa est; sed id maxime doleo, quod etiam, quo tempore filius mortuus vel quo die papyrus scripta sit, iam non certe cognoscere possumus. Saeculo autem p. Chr. n. alteri ineunti et propter litterarum formas et propter formulas ceteris huius aetatis papyris similes[2]) existimaverim papyrum attribuendam esse. Quodsi in versuum noni et decimi reliquiis recte vestigia litterarum *νερ* et *ριο* dignovi, instrumentum Traiani aetate confectum esse apparet, quae res eo quoque comprobatur, quod ceterae huius editionis papyri Theadelphenae omnes Traiani temporibus scriptae sunt. Scriptura est cursiva pulchra atque perspicua.

Σ]αρ̣α̣π[ί]ω̣ν̣ι̣ κωμογραμματεῖ Θεα[δελφείας
παρὰ] Μαρεῦτος τοῦ Μαρεῦτος τ̣ο̣ῦ̣ Μ̣[αρεῦ-
τος (?) μ]ητρὸς Τορεῦ[τ]ος τῆς Μύσθου τῶ[ν
ἀπὸ τῆ]ς κώμης. Ὁ υἱ̣[ό]ς μ̣[ου] Ὀνν̣ῶφρις [. .
. .]α̣. [. .] . τ̣α Μ̣α̣ρεῦτος τ. [.]ψος λ̣[. . . . .
λ]α̣ο̣γ̣[ρα]φ[ούμ]ενος ἐπὶ τῆς προ[κειμέ-
νης] κώμης ἐτελεύτησεν τ[ῷ ἐνεστῶτι
Σ]εβαστῷ μηνὶ [τ]οῦ ἐνε[στῶτος . . . . . .
ἔτους] Ν̣έ̣ρ̣[ουα Τραιανοῦ Καίσαρος
τοῦ κυ]ρ̣ί̣ο̣[υ

Cetera desunt. In parte aversa nihil exstat.

5 Hic Onnophris puto professionem indicatam fuisse et fortasse *μ]ε̣τ̣ὰ Μαρεῦτος*, i. e. socium Mareutis patris, supplendum esse.

---

1) Digna quae commemorentur sunt verba papyri Teb. 300 (a. 151), in qua duae illae formulae iam inter se videntur coniunctae esse: *διὸ ἐπιδίδωμι* (sc. *τὸ ὑπόμνημα*), *ὅπως περιερεθῇ τοῦτο τὸ ὄνομα ταγῆναι* (quasi *ἀξιῶ* praecessisset aut mente supplendum esset) *ἐν τῇ τῶν ὁμοίων* (i. e. *τῶν τετελευτηκότων*) *τάξει*.

2) In utraque papyro Rain. tertii saeculi supra allata constructio hypotactica, non paratactica invenitur (*ἐπεὶ ὁ δεῖνα ἐτελεύτησεν . . . ἀξιῶ . . .*).

6 *λαογραφούμενος* est qui tributum capitis pensitat. *λαογραφία* est proprie populi numeratio per eos facta qui *λαογράφοι*, *censores*, vocabantur, *census*, *censura*, deinde vulgari significatione, quod Wilcken imprimis in Hermae vol. XXVIII p. 247 sqq. et in libro de ostr. Graec. I p. 230 sq. 243 sq. docuit, *capitis tributum*, *τὸ ἐπικεφάλιον*; nam per censum capitum tributa constituuntur. Cum autem omnes pueri, qui nondum quattuordecim annos nati erant, ab illo tributo liberi essent, collegerim filium Mareutis iam adulescentem vel iuvenem fuisse eo quo mortuus est tempore (vid. Wilcken l. l.; cf. e. g. BGU 1068 (a. 101): *ὁ υἱός μου Ἰώσηπος μητρὸς Σαρρᾶς ἀφῆλιξ μήπω καταλήξας εἰς λαογραφίαν ἐτελεύτησε*. . .).

10 sqq. sic fere supplendae sunt: *διὸ ἀξιῶ ταγῆναι* (s. *τάσσεσθαι*) *αὐτοῦ τὸ ὄνομα* (s. *αὐτὸν*) *ἐν τῇ τῶν τετελευτηκότων τάξει* vel *διὸ ἐπιδίδωμί σοι τὸ ὑπόμνημα ὅπως ταγῇ τούτου τὸ ὄνομα ἐν τῇ τῶν τετελευτηκότων τάξει κατὰ τὸ ἔθος*, praeterea fortasse *καὶ ὀμνύω* per imperatorem sive imperatoris fortunam *ἀληθῆ εἶναι τὰ προγεγραμμένα*; confer papyros quas supra collegi p. 90 sq.

32

RATIO REDITUUM

(P. 23) saec. II p. Chr. 8 × 9,1 cent.

Ratio redituum *κατ' ἄνδρα* confecta in hac charta servata est. Omnia eadem manus tam festinanter ac neglegenter scripsit, ut multae litterae lectu difficillimae sint. Huc accedit, quod charta lacunis, ut ita dicam, scatet atque versus extremi prorsus amissi sunt.

Vocem *ἔκθεσις* s. *ἔχθεσις* hic *rationem*, *indicem* significare e multis papyris similibus elucet; e. g. cf. P. Lond. III p. 93 *καταλείπεται ἐν ἐχθέσει εἰς μῆνα Μεχεὶρ* . . . *προσόδων ὑπαρχόντων*, P. Fay. 42a I 5 *ἔχθεσις κατ' ἄνδ(ρα)*. . . . . *εἰς μῆνα Φαμενὼθ λημμάτων ζ∟ τοῦ ἐνεστῶτος*, 246 *ἔχθεσις ποτισμ(ῶν) ἐλαιώνων*, 320 *ἔχθεσις λοιπ(ῶν) εἰς Παχὼν κς*, BGU 539 *ἔχθεσις σίτου ις ἰνδικτ(ίονος)*, P. form. min. Wess. 1201 *ἔκθεσι(ς) σίτου*. ., P. Lond. II p. 307 *ἔχθεσις οἴνου*, P. Genev. 65 *ἔχθεσις ναυβίων*, P. Teb. 410 *ἔκθεσις τιμ(ῆ)ς προβά(των)*, 520 *ἔκθεσι(ς) λαογρ(αφίας)*, Ditt. Syll. 929, 37 *περὶ ἧς καὶ τὴν καθήκουσαν ἔχθεσιν πεποιήμεθα*.

Ἔχθεσις προσόδ(ων) εἰς Ἐπίφ

Χαιρήμων Φάσιδο̣(ς) ~ *ϑ*
Χαιρήμ[ων] Εὐδαίμ(ον)ο(ς) ~ *λβ*
Πα[πο]ντ̣[ὼς] Ὀννώφρεο(ς) ~ *ζ*
Πε[ϑ]εὺς Ὀννώ̣φρεο(ς) ~ *ξ̣*.
Ὀρσενοῦφι̣ς̣ Ἀκοῦτ̣(ος) ~ *ϙ*
Σάλβιο̣ς̣ Λέο̣ντ̣ο̣(ς) ~ *ς̣∟*

Ὧρος Τασεῦτος ~ β
Τιθοῆς Μυκ[..] ~ 𐅵
Ἰσᾶ̣ς Ν̣[ι]κάν̣δ̣ρου ~.σ
Ἀπολλ[ώ]νιο(ς) Δ̣ι̣δ̣(ύμου) [~]..
Ἄλκιμος Παοῦτ̣ο̣(ς) ~ λ̣.
Ἀραβίων Ἀμφί̣ω̣ν̣ο̣ς̣ ~ ξ̣
.........[

1 l. ἔκθεσις 2 sqq. ~ signum oboli est 7 ⌞ = ἥμισυ 9 𐅵 = 𐅶 = ἥμισυ τέταρτον?

33

SACRAMENTUM VIGILUM NOCTURNORUM

(P. 55) Commodi aetate 8,3 × 15,8 cent.

Hoc in instrumento tres Busiridis vici incolae, qui nocturni vigiles (*νυκτοφύλακες*) eiusdem vici constituti sunt, sacramentum apud magistratus dicunt ac per imperatoris fortunam iurant se diligenter officii sui partes impleturos esse. Similia instrumenta in magistratibus ineundis confecta complura in papyris inventa sunt, velut P. Oxy. 82 a stratego medio saeculo tertio scripta, P. Oxy. 81, in qua a. 244/5 vir ad vectigalia exigenda designatus se munere bene esse functurum iurat, P. Lond. 301 vol. II p. 256 sq. aetate imperatoris Antonini conscripta, qua continetur ius iurandum alicuius, qui liturgiam quandam suscepit[1]), P. Oxy. 87, quam a. 342 *ναύκληρος θαλαττίου ναυκληρίου* scripsit ad logistam Oxyrhynchi, aliae.[2]) In universum conferenda sunt, quae Leopoldus Wenger de iure iurando in papyris Graecis obvio l. l. p. 158 sqq. exposuit.

Νυκτοφύλακες nomen adhuc in papyris quantum scio nondum repertum est. Alexandriae autem cohortes vigilum, quibus praeerat ὁ *νυκτερινὸς στρατηγός*, *νυκτοφύλακας* nominatas esse docet Philo vol. II p. 534 ed. Mangey. (*Θορύβου δ' ὄντος κατὰ τὴν πόλιν καὶ τῶν νυκτοφυλάκων ἄνω κάτω διαθεόντων.....*). Accedit papyrus bibliothecae Parisinae, quam a Wesseleio lectam Otto Hirschfeld publici iuris fecit in opusculo de Aegyptiorum magistratibus quibus publicae securitatis cura aetate imperatoria delata erat (in actis Acad. litt. Berol. a. 1892 p. 815 sq.). Illo enim instrumento continetur index custodum vicorum complurium a

1) Verba sunt: ... *ὀμνύω ... ἀντιλήμψασθαι τῆς χρείας πιστῶς καὶ ἐπιμελῶς καὶ πᾶσαν φροντίδα ποιήσασθαι τοῦ παραμεῖναι τοὺς ἐπιπλόους μέχρι τῆς ἐν πόλει ζυγοστασίας καὶ παραδώσω τὸν γόμον σῷον καὶ ἀκακούργητον τῷ ἐμαυτοῦ κινδύνῳ ἢ ἔνοχος εἴην τῷ ὅρκῳ.*

2) cf. P. Flor. 75, P. Goodsp. 14, *Archiv f. Pap.* III p. 518, Oxy. I 77, 100, 125 II 239, 240, 260, 263.

vici scribis confectus atque commemorantur cum alii custodes, velut *εἰρηνοφύλακες*, *εἰρηνάρχαι*, *πεδιοφύλακες*, *ὀρεοφύλακες*, tum *ἀρχινυκτοφύλακες καὶ φύλακες αὐτῶν*. His quoque custodibus, quibus *οἱ ἀρχινυκτοφύλακες* praefecti erant, nomen *νυκτοφύλακας* fuisse veri simillimum esse putaverim.

Scriptura est valde cursiva et satis difficilis lectu.

Φ[τοῦ δεῖνος μετ' ἐγγύου
Βαρβίλλου Βẹρᾶṭος καὶ Μύ̣σ̣-
της Ἀχήους μ̣ετ' ἐγγύου Ἁρ̣-
μάχιος Μύστου καὶ Ἁρμᾶχ[ις
Α̣ι̣[. .]ωτου̣ μετ' ἐγγύου Π̣αχθί-
νιος Παφ̣μιος οἱ πάντες ἀπὸ
κώμης Βουσείρεως οἱ γ̅
κατασταθέντες νυκτοφύλα-
κες τῆς α(ὐτῆς) ὀμνύομεν τὴν
Αὐρηλίου Κομμόδου̣ Ἀντωνίνου
Καίσαρος τοῦ κυρίου τύχην
ἀντιλήμψασθαι τῆς χρίας
καὶ φυλάξιν διὰ νυκτὸς
τὴ̣ν̣ κ̣ώ̣μ̣[ην] ἀ̣νεγκλή-
τως καὶ ἀμέμπ]τως πρὸς
ἓν] ἔ̣τ̣ο̣ς̣ κινδύνου πα-
ρὰ ἡμ]ᾶ̣ς ὄντος, ἐάν τι
μὴ δεό]ν̣τως γένηται.

(Manu altera:) *⌊. . Μ]ά̣ρκου Αὐρηλίου*
Κομμό]δου Ἀντωνίνου
Καίσαρο]ς̣ τοῦ κυρίου
. . . .].

10 19 20 imperatoris nominum litterae contractae sunt ea ratione, quam Wilcken, *Grdz.* p. XLII *Verschleifung* vocavit   10 sub exitu *αντωνινου* nominis lineolam acclivem habet P   12 l. *ἀντιλήμψεσθαι τῆς χρείας*   13 l. *φυλάξειν*

7 De Busiri Heracleopolitae nomi vico vide C. Wessely, *Topographie des Faijûm (Arsinoites nomus) in griechischer Zeit (Denkschriften der Wiener Akademie der Wiss. phil.-hist. Kl. Bd. 50)* p. 53sq., Grenfell-Hunt-Smyly, *The Tebtunis papyri* vol. II p. 374.

12 *ἀντιλήμψασθαι τῆς χρίας* est lat. *se officio suo bene functuros esse.* Quae formula invenitur etiam in P. Lond. supra collata: *ἀντιλήμψασθαι τῆς χρείας*.

34

LITTERAE A SACERDOTIBUS AD SCRIBAM REGIUM DATAE

(P. 86) a. p. Chr. 190 m. Nov. d. 26 11,2 × 26 cent.

His litteris Sarapion propheta templi Mercurii et Veneris et Pathotes aliique sacerdotes (ibidis ut videtur) Sereno scribae regio nuntiant se instrumentum quoddam magistratibus tradidisse (*καταχωρίσαι*) atque apocham accepisse. Cf. Preisigke, *Girowesen* p. 455 sqq. et 409.

Σερήνῳ βασιλ(ικῷ) γρ(αμματεῖ) Ἀρσι(νοίτου) Πο(λέμωνος) μερ(ί)δ(ος)
Σαραπίων Παθώτου προφήτης ἱεροῦ
Ἑρμοῦ καὶ Ἀφροδίτης κώμης Τεμ.[...
καὶ Παθώτης Ἁρπ[οκρ]ατί[ον]ος.....
τ[.].ιδος καὶ οἱ λοιποὶ [ἱ]ερε[ῖ]ς το[ῦ] αὐτοῦ ἱερ[οῦ
χαίρειν. Κατεχωρ[ίσαμ]εν ο.[.....
χ[.]...υτων ὄντων ἐν τῷ ἡμ[ετέρῳ (?)
ἱερῷ καὶ τ[.]ρ..ιδος τῆς αὐτῆς .[
τοῦ διεληλυθότος λ (ἔτους) Αὐρη[λί]ου [Κομμόδου
Ἀντωνείνου Καίσαρος τοῦ κυρίου
καὶ ἔσχομεν ἀ[π]οχήν. (Ἔτει) λα
Αὐτοκράτορος Κ[αί]σαρος Μάρκου Αὐρηλίου
Κο]μμόδου Ἀν[τ]ωνείν[ου Εὐσε]βοῦς
Εὐ]τυχοῦς Σεβασ[τοῦ] Ἀρμενιακοῦ Μηδικοῦ
Πα]ρθικο[ῦ Σ]αρμ[α]τικοῦ Γ[ε]ρμαν[ι]κοῦ
Με]γίστου Βρεταν[ν]ικοῦ Ἁθὺρ λ̄
Manu altera:
Σα]ραπίων προφήτης καὶ Παθώτης
...]απιεφ ἰβιοϊ[ε]ρεῖς δι' ἐμοῦ Ἀνοὺπ
....]. κατεχωρίσαμεν ὡς πρόκ(ειται).

2 De prophetis, sacerdotibus superioris ordinis Aegyptiis, vide W. Otto l. l. I p. 80 sqq. Idem p. 7 docuit deorum nomina Graeca, quae in papyris lapidibusque Aegypti inveniuntur, plerumque deos Aegyptios significare, non Graecos. Deae enim Hathori, ut exemplum afferam, Aegyptii nomen dederunt Aphroditae, quippe quam eandem esse putarent atque Hathorem (cf. Wilcken *Ostr.* I p. 710, ubi ostenditur *Ἀφροδίτης πόλιν* eandem ac *Παθῦριν*, i. e. urbem Hathoris, fuisse). — In papyris Parisinis (5, V 11 VII 10 XXXI 10 XXXXII 6; 11, 18) sacerdotes et Hermae et Aphrodites commemorantur; in lapide Rosettano (CIG III 4697) cum alii di tum Helius, Hermes, Aphrodite nominantur.

18 *ἰβιοϊερεῖς* in papyris adhuc non sunt inventi, quantum scio.

35

VENDITIONIS INSTRUMENTUM

(P. 90) s. II ex̣. vel III in. 10,8 × 15,3 cent.

Mulier incerti nominis, fortasse Teseuris, incola Philadelphiae se Copriae cuidam bovem nigram vendidisse et venditi pretium ab illo accepisse profitetur.

Scripturam, quamvis a papyris praecedentibus differat, tamen quia manu inculta et agresti exarata videtur esse, saeculo p. Chr. n. alteri exeunti vel tertio ineunti assignare non dubito. Eandem ad aetatem annus vicesimus primus spectat in v. 11 ascriptus nomine imperatoris omisso. Quem annum non tam Hadriani aut Antonini Pii fuisse quam Commodi vel Caracallae, quorum utriusque annos ab initio patris imperii numeratos esse constat, propter litterarum formas existimaverim. Anni igitur p. Chr. n. 181 aut 213 mense Mesore, qui est a d. 25. m. Iul. usque ad d. 23. m. Aug., instrumentum confectum esse verisimillimum est.

Τε[σεῦ]ρις Μύθ̣ου ἀπὸ κώ̣-
[μης] Φ̣ιλαδ̣ελφίας̣ Κο̣-
πρί̣[α̣.]ι̣πνανις χαίρε̣ι̣ν̣.
Ὁμ̣[ολ]ογῶ πεπ[ρ]ακένε τὴ̣ν̣
ὑπ[άρχ]ουσάν μ[ο]ι̣ βοῦν μελ[ά-
νην τελίαν ἀργυ̣ρίου
Σ̣(εβαστῶν) δ̣[ρ]α̣χ̣μῶν ἑκατὸν ἴκ̣ο̣-
σι (ἥμισυ) [εἰς] πλήρις κ(αὶ) βεβε-
ώσ[ω] πάσῃ βεβεώσι κ(αὶ) κ̣α̣-
θα̣[ρὸ]ν̣ ἀπὸ παντὸ[ς] κινδ[ύ-
νου. (ἔτους) κα Μ̣εσορ̣ὴ̣ [.
Σα[ρα]πάμ̣μω̣[ν .]ως
ἔ̣γ[ρα]ψ̣[α] ὑ̣πὲρ αὐτῆ̣ς̣ ἀγ̣[ρα-
μ̣[μά]του.

1 Teseuris nomen, quod supplevi, in papyris non raro invenitur; possis etiam *Τε[σαῦ]ρις* vel *Τε[υῶ]ρις* vel sim. *Μύθου* videtur scriptum esse pro *Μύσθου*, quod est nomen apud Aegyptios frequentissimum 3 fort. genet. *.]ιπνανης* 4 *πεπρακενε* saepius (velut BGU 471) pro *πεπρακέναι* 5 *μέλανος, -η, -ον* legitur etiam in P. Lond. I p. 94, p. 105 (*μελάνης βοός*) et P. Gen. 48, 7 (*βοῦν μελάνην*). Aliter BGU 603, 18, ubi *ἐγλεκτῆς μ̣ελένης* legendum esse puto; potest igitur in hac quoque papyro exstitisse *μελ[έ]νην* pro *μελαίνην*, quod invenitur etiam BGU 153, 15 *κάμηλον μίαν τελείαν θήλειαν μελαίνην* 6 l. *τελείαν* 7 initio versus *σ*) legi nec quo alio modo suppleri possit scio nisi *Σ(εβαστῶν)* *ἴκοσι* pro *εικοσι* 8 *⅂* ut vid. P lege *εἰς πλήρης*, quod saepe in papyris (velut

P. form. min. 26, 4; 30, 4; 32, 5; 54, 1; 72, 5; 73, 5; 83, 5; 96, 5 al.) invenitur ac scriptum est pro *εἰς πλῆρες*, vel potius *πλήρης* hic indeclinabilis forma est, vid. Brinkmann in Mus. Rhen. vol. 63 p. 306, Mayser l. l. § 10, Radermacher l. l. p. 50.
κ) in pap., item in versu sequenti 8 sq. l. *βεβαιώσω πάσῃ βεβαιώσει*

2 Nomi Arsinoitae regionis Heraclidae vicus est Philadelphia, cuius ruinae prope vicum Rubbayyât a Grenfellio Huntioque repertae sunt; cf. *Archaeological Report* 1900—1, p. 7.

6 *τελείαν*: *τέλειος* non est *vitiis carens,* sed designat pecudem adultam, quae iam ad iustam aetatem et magnitudinem pervenit; cf. exempla quae Stephanus s. v. collegit, imprimis respicias Hom. Il. Α 66 *αἰγῶν τε τελείων*, quod Hesychius explanavit *τῇ ἡλικίᾳ τελείων*.

8 *βεβαιώσω πάσῃ βεβαιώσει* i. e. in sermone iudiciali *omni auctoritate praestabo tibi ius possessionis,* quod per emptionem accepisti.

10 Formula *καθαρὸν ἀπὸ παντὸς κινδύνου* idem valet quod formulae usitatissimae *ἀκίνδυνα ὄντα ἀπὸ παντὸς κινδύνου* et *ἀκίνδυνα πάντα* (*ἀπὸ*) *παντὸς κινδύνου*, i. e. *sine ullo tuo periculo.* Teseuris affirmat, ut mos est in eiusmodi instrumentis, emptorem nullo damno affectum iri, sed se ipsam de omnibus periculis ei cauturam esse.

36

APOCHA

(P. 89) s. III p. Chr. 7,2 × 13,5 cent.

Hac papyro apocha continetur ab Aurelio Isidoro curatore filiae Acutis ad Nepotianum Philadelphiae procuratorem data. Conscripta est papyrus d. 30 mensis Phamenoth anni noni imperatoris cuiusdam, quem aut Alexandrum Severum aut Gallienum esse inde concludo, quod scripturam saeculo p. Chr. n. tertio ineunti vel medio censeo attribuendam esse, i. e. d. 26 mensis Martii anni p. Chr. n. 230, id quod verisimillimum puto, aut anni 262. Constantini vero aetati propter litterarum formas instrumentum non assignem. Post annum autem 212 chartam exaratam esse inde elucet, quod et is, qui apocham dat, et is, cui datur, nominibus suis Aurelii praenomen praeposuerunt. Litteras manus rudis in vili charta male confecta transversas per fibras exaravit.

Pag. aversa

Αὐρήλιος Ἰσί̣δ̣ωρος
φροντιστὴς
Τ̣ησχίας Ἀκοῦτος
τοῦ Μύστου
Α]ὐ̣ρηλίῳ̣ Ν[ε]φ̣ωτια-

νῷ φρον[τ]ιστῇ Φι-
λ]αδελφία[ς] χ[α]ίρειν.
Π]αρέλαβον [π]αρὰ σο[ῦ
ἐξ] ἐγκελεύσεως τοῦ
διασ]ημ[οτ(άτου)] ἐπά[ρ-
χου πυ]ρο[ῦ μέτρῳ δη-
μ]οσίῳ [ἀρτάβας
ἑβδομήκοντ[α
ἥμισυ τέταρτον.
(ἔτους) ϑ// Φαμ(ενὼθ) λ/
In tergo nihil scriptum est.

5 cf. *Nefotianus* P. Fay. 105 II 14 (c. 180 p. Chr.) et Mayser p. 174

2 φροντιστής hic curatorem, tutorem designat; de quo vide praecipue O. Gradenwitz, *Einführung in die Papyruskunde* p. 156 et *Archiv f. Pap.* vol. III p. 406 sqq. In v. 6 autem inest plane alia vocis notio. Hic enim φροντιστής Philadelphiae nominatur. Cuius vici procuratores nondum innotuerunt; sed complures aliorum vicorum procuratores in papyris commemorantur, velut in P. Lond. 851, 11. 47 Ὀρσενοῦφις φροντιστὴς κώμης Ἀπιάδος καὶ Σένθεως, per quem a pastore φόρον προβάτων se accepisse strategus Alexandriae testatur, in papyris Florentinis Irenaeus φροντιστὴς Εὐημερείας, Heras φροντιστὴς Μυρλίδος, Palas φροντιστὴς Φιλωτερίδος, alii, imprimis vero Heroninus φροντιστὴς Θεαδελφείας et Θρασῶ (s. Σαθρῶ) et Ναρμουθέως. Idem Heroninus in P. Lond. III p. 199 v. 267, p. 203 v. 424 προνοούμενος τῶν περὶ τὴν Θεαδέλφειαν appellatur similem in modum ac φροντιστὴς Αὐξάνων in P. Flor. 147, 3 προνοῶν Θεοξενίδος et Horion in P. Flor. 234, 3 φροντιστὴς τῶν περὶ Σεντρεπάει. Fuerunt igitur οἱ φροντισταί magistratus publici qui singuli omnes possessiones agrosque vici vel urbis et publica (οὐσίαι) et privata (κτήματα) administrabant; cf. P. Oxy. I 58 (a. 288): ἐδέησεν ἐπισταλῆναι ὑμεῖν ἵνα ἑκάστης οὐσίας ἕνα τινὰ φροντιστὴν ἀξι[ό]χρεων κινδύνῳ ἑκάστης βουλῆς αἱρεθῆναι ποιήσητε. Inspicias velim quae Comparetti in P. Flor. II p. 58 sqq. de eis scripsit, praeterea confer Reinach ad p. Rein. 52, 5; 53, 11 et Rostowzew, *Studien* p. 132.

9 cf. P. Thead. 15, 5 ἐκ κελεύσεως τοῦ διασημοτάτου ἡγεμόνος, P. Teb. 338, 11 ἐξ ἐγκελεύσεως τοῦ κρατίστου ἐπιστρατήγου, P. Oxy. 78, 14. 237 V 15. 897, 7. 1115, 11. 1191, 16 al.

37

APOCHA

(P. 13) s. V vel VI p. Chr. 8,2 × 31,5 cent.

Anastasius riparius a Phib Curi ὑπὲρ συνηθείας τοῦ ῥιπαρίου κατὰ τὸ ἔθος tres solidos aureos tredecim semis siliquis deductis se accepisse testatur.

+
⳨ Ἔσχων ἐγὼ Ἀνα̣σ̣τ̣[ά-
σιος ῥ̣ιπάρ(ιος) παρὰ
Φ̣ὶβ Κοῦρι συμμ̣ά̣χ̣(ου)
κ̣α̣ὶ προσθυρέος
τῆς ζυμαχίας δ̣[ι]κ̣α̣-
σ̣τηρίας ὑπὲρ
συνηθείας τοῦ
ῥ̣ιπαρ(ίου) κατὰ τὸ ἔθος
ὑπὲρ δευτέρας
ἰνδ(ικτίονος) χρυσοῦ
νομισμάτια
τ]ρία παρὰ κεράτια
δέκα] τρία ἥμυσι
ἰ]δ(ιωτικῷ) ζυγῷ γί(νεται) χρ(υσοῦ)
ν̣ο(μισμάτια) $\overline{γ}$ π(αρὰ) κερ(άτια) $\overline{ιγ}$ (ἥμισυ) ἰδ(ιωτικῷ)
ζ]υ̣γ(ῷ) καὶ πρὸς τὴν
ἀσφά]λ(ειαν) πεποίη-
μ]αι ταύτην τὴν
ἀ]ποχ(ὴν) ὡς πρόκ(ειται).
Ἐγ]ράφ(η) μη(νὸς) Ἐπεὶφ
. τ]ῆ̣ς β ἰνδ(ικτίονος)
δι'] ἐ̣μοῦ Ἀναστασίου
ῥ̣ιπ]αρ(ίου). Στιχῖ μοι
ταύ]την τὴν ἀποχὴν
σεσ]ημ̣(είωμαι) ὡς πρόκ(ειται).

1 l. ἔσχον 2 ριπαρ/ P 3 συμμαχϛ P 4 l. προσθυρέως 5 l. συμμαχίας 6 prius σ e corr. ut vid. ὕπερ P 8 ριπαρ/ 9 ὕπερ 10 ἴνδ/ 13 l. ἥμισυ 14 ι]δ/ ζυγω γι/ χρ/ 15 $\overset{o}{ν}$ $\overline{γ}$ π κερ/ $\overline{ι}γ$ ϛ ἴδ/ 16 ζ]υγ/ 17 ασφα]λ/ 19 α]ποχϛ et προκ/ 20 εγ]ραφ/ μη̄ 21 ἴνδ/ 23 ριπ]αρ/ l. στοιχεῖ 25 σεσ]ημ/

2 Ripariorum de officiis ac potestate, etsi non raro in papyris commemorantur, tamen certo nondum iudicare possumus. Principio enim eos riparum litorumque custodes fuisse et nomen ipsum et glossa Latinograeca *riparius* ὀχθοφύλαξ (CG II 174, 53) ostendunt. Deinde autem ampliora munera ad eos delata sunt, atque superioris ordinis administri disciplinae publicae videntur facti esse, quibus etiam iudicialis quaedam potestas concessa erat. Officium vero liturgiam valde molestam fuisse aperte e P. Oxy. 904 elucet, ubi Flavius quidam, qui pro Philoxeno ripario τὴν τοῦ ῥιπαρίου λειτουργίαν suscepit (l. 3), apud praesidem Thebaidis queritur illum, qui πρὸς βοήθειαν οἰκέτας τε καὶ συμμάχους καὶ ἄλλους τοὺς ὀφείλοντας τὴν παραφυλακὴν τῆς πόλεως ποιεῖσθαι se Flavio vicario traditurum (παρέχω l. 4) esse promisisset, fidem fefellisse eamque ob rem se ipsum a maleficis vexatum ac vi iniuriaque affectum esse. In P. Lips. 37 et P. Cairo 10269 libelli inveniuntur ad ripa-

rios de iniuria accepta dati. Irenarchas autem, qui sub iis erant, in P. Amh. 146 aliquem in custodiam includere riparius iubet. Etiam in P. Oxy. 897 in reis inquirendis riparius occupatus est. Neque solum urbium (velut P. Lips. 49) ac nomorum (P. Oxy. 897, P. Lips. 37) riparii erant, sed etiam domorum nobilium possessorum, ut Apionis consulis (Wess. pap. min. 86 *παρὰ . . . τοῦ αἰδεσίμου ῥιπαρ(ίου) τοῦ ἐνδόξ(ου) οἴκου Ἀπίωνος τοῦ πανευφήμου ὑπάτου*). Praeterea cf. P. Oxy. 154 (*σύμμαχοι τῶν ῥιπαρίων*), min. P. Wess. 138 (*κόμετι καὶ ῥιπαρίῳ ταύτης τῆς Ἀρσινοιτῶν πόλεως*), 343 (*τῷ λαμπροτάτῳ ῥιπαρίῳ*), 9 (*ἀρχιυπηρ(έτης) ῥιπαρ(ίου)*), P. Lips. 49, 3. 52 (*ῥιπάριος τῆς Ὑψηλιτῶν πόλεως*), 62 I 34, CPR 30, 52 (*ῥιπάριος τοῦ ἐνάτου οἴκου*), *Wien. Stud.* XII p. 87, P. Cairo Cat. 67054, 2 (*γνῶσις τῶν ἐξτραορδιναρ(ίων) καὶ ἑτέρων συνηθιον (-ειῶν) κανόν(ος) η ἰνδικ(τίονος) ῥιπαρίου . . .*), P. Lond. II p. 62, III p. 241, P. Cairo Preis. 2 et 3 (*ῥιπαρίοις νομοῦ Ἑρμοπολείτου*), P. Goodsp. 15 (iidem). Vide etiam Wilcken, *Grdzge* p. 415 et Gelzer, *Studien* p. 53.

3 *σύμμαχοι* magistratus minoris ordinis fuerunt. Cum titulo *προσθυρεύς* adhuc ignoto cf. P. form. min. 84 *Σαμβᾶς προσθυραῖος*.

7 Formulae *ὑπὲρ συνηθείας* et *λόγῳ συνηθείας* saepe in Byzantinae aetatis papyris leguntur inde a quarto saeculo exeunte (cf. e. g. P. Lips. 102 I 8 sqq., BGU 310, 15, 694, 3, 840, 7, P. Lond. 1036, 8 vol. III p. 268, P. Grenf. I 57, 16 (ubi post *παρέξω λόγῳ συνηθείας κατὰ τὸ* [supplendum esse *ἔθος* pro certo affirmaverim), 67, 2, P. Amh. II 88, 27, 90, 9, 93, 11, P. form. min. 34(?), 1180, 317, 1152, *Wiener Stud.* IX p. 220). Vox enim *συνήθεια* seriore Graecitate paulatim notionem accepit pensionis, quae ex consuetudine praestatur, quaeque plerumque primo voluntaria, postea autem perpetua ac necessaria videtur fuisse; cuius usus in Stephani Thesauro cum alia exempla adscribuntur tum Leonis Tacticorum c. 19 § 18 *παραγγέλλῃς καὶ τοῖς ἄρχουσι μηδένα τῶν ὑπ' αὐτοῖς στρατιωτῶν ἀδικεῖν ἢ τὸ οἱονοῦν δῶρον παρ' αὐτῶν λαμβάνειν ἢ τὰς λεγομένας συνηθείας*. Latinum quoque verbum *consuetudines* tributa quae regibus a subditis exsolvebantur significasse Ducangius s. v. docuit. Tales sportulae non modo praefectis a militibus, abbatibus a monachis, episcopis a sacerdotibus solvebantur, sed etiam exactoribus tributorum publicorum; cf. Anal. Gr. a monach. Bened. ed. 330: *ἐκτὸς δὲ τούτων* (sc. tributorum) *εἴωθεν ἀπαιτεῖν ὁ πράκτωρ καὶ ὑπὲρ τῆς ἑαυτοῦ ὠφελείας ἐφ' ἑκάστῳ νομίσματι συνήθειαν, νομίσματος δωδέκατον ἤτοι μιλλιαρήσιον*. Vide etiam quae Zachariae in Iur. Graeco-Roman. vol. III p. 225 et Henr. Gelzer in Leontii Neapol. vitae St. Iohannis editione (*Sammlung ausgewählter kirchen- und dogmengeschichtl. Quellenschriften* vol. V) p. 133 adnotaverunt. Deinde illud verbum etiam stipendia, salarium magistratuum significabat, quam vim in Glossa Lat.-Graec. CGl. II 177, 35 invenias; cf. etiam P. Grenf. I 81 (a), 6 *ἔσχον παρὰ σοῦ καὶ πεπλήρωμαι τῶν μισθῶν τῶν κατὰ συνήθειαν διδομένων*. Item in Novellis Constantini Porphyr. *περὶ συνηθειῶν* et *περὶ συνηθειῶν τοῦ σκρίβα* salaria iudicum et scribarum *συνήθειαι* vocata sunt. Cf. etiam P. Cairo Cat. 67057 col. II l. 10 *[συν]ήθ(ειαι) βοηθ(οῦ) [μα]γίστηρ(ος) λογιστηρ(ίου)*, l. 13 *συνήθ(ειαι) τοῦ χ[ρυ]σικ(οῦ) σκρ(ινιαρίου?)*; 67040; 67054 al. Vide nunc Gelzer, *Arch.* V p. 353 sqq. et Wilcken, *Grdzge* p. 222.

12 *παρὰ* deductionem designare pro collybo factam existimat Wessely in Stud. Vindob. vol. V p. 306; sed vide Kubitschek, *Wien. Num. Z.* XXIX p. 166 sqq. et Wilcken, *Grdzge* p. LXVII.

14 *ἰδιωτικῷ ζυγῷ* *ponderibus privatis;* vide adnotationem Grenfellii Huntiique ad P. Oxy. 154.

25 *σεσημείωμαι* verbi de significatione conferas Wilcken, *Ostr.* I p. 83, Gerhard, Philologi vol. a. 1905 p. 519, Preisigke, *Girowesen* p. 455.

38

APOCHA

(P. 47) s. V vel VI p. Chr. 6,5 × 10,8 cent.

Hac chartula apocha continetur, qua Iulius *μείζων* vici Leucii a monasterio, ut videtur, sanctae Philoponiae vectigalia frumentaria et pecuniaria (*ὑπὲρ δημοσίων* — *ὑπὲρ ἐμβολῆς*) per eius administratorem se accepisse profitetur.

In parte aversa nonnulla verba, quae epistulae saeculi VI vel VII versuum extremorum videntur fuisse, exstant (. . . . . . *διακόνῳ* et . *ἐάσει αὐτὸν ἀνελθεῖν*).

+ Ἐγὼ Ἰουλίου μείζ[ων τῆς
κώμης Λευκ̣ίου εἰ̣λ̣[ηφα
κ̣α̣ὶ̣ πεπ̣λ̣[ή]ρ̣ω̣μ̣α̣ι̣ [παρὰ
τῆς ἁ̣γίας Φιλοπο[νίας
τῇ δευτέρ(ᾳ̣) δ(ιὰ) Ν̣ι̣κ̣έτο[υ
προνοητοῦ̣ τῆ̣ς αὐτῆς [ἁγίας
Φι̣[λ]οπ[ο]νίας ὑπὲρ [. . . . .
ον[.]μσ̣ιος Ψαττίο̣υ [. . . .
ὑπὲρ δημοσίου δωδε[κάτης
ἰνδ(ικτίονος) εἰς ἀργυρίου μυρι̣[άδας
τετρακοσίας πεντή̣[κοντα
καὶ ὑπὲρ ἐμβολ(ῆς) τρισκ̣[αιδεκάτης
ἰ[ν]δ̣(ικτίονος) σίτ(ου) καγκέλου ἀρτά̣[βας . . .
ἥ̣μισυ γί(νεται) ἀργυρ(ίου) μυρι(ά)δ̣(ας)[. . . . .

Cetera desunt.

1 ϊουλιο^υ P pro Ἰούλιος, cf. Wess. P. form. min. p. 243 2 ειλ̣[ηφα potius quam εσ̣χ[ηκα P 8 ψατ⸓τιο̄ P 13 l. καγκέλλου Compendia inveniuntur haec: 2 κωμ⸓, 5 δευτερ/ δ/, 10 ινδ/, 12 εμβολ/, 13 ι[ν]δ/ σιτ⸓, 14 γι/ αργυρ/ μυριδ⸓

2 *κώμη Λευκίου* nondum innotuit e papyris. Via *Λευκίου λεγομένη* fuit in vico Dionysiade (cf. P. Lond. 289, 15 vol. II p. 185), sed hic potius de Lucio aliquo cogitaverim.

6 *προνοητής* est *administrator, curator;* cf. BGU 310, 4. 24. Tiber. Novell. p. 25, 5 Zach. Cyrill. H. p. 497 A Migne al.

7 ὑπὲρ praepositio nomen collectoris vectigalium inducere videtur.

10 ἀργυρίου μυριάδας: cf. Wilcken, *Grdzge* p. LXVII.

12 ἐμβολή (lat. *canon frumentarius*), interdum ἡ ἐμβολὴ ἡ εὐτυχής vel αἰσία s. *felix embola* (cf. cod. Iust. XI 4, 2) vocata, tributum frumentarium erat, quod quotannis ab agricolis pendebatur atque usque ad saeculum quartum Romam, postea Constantinopolim mittebatur; pars autem quaedem embolae Alexandriae videtur relicta esse; cf. imprimis P. Oxy. 127: *Συντελεῖ ὁ ἔνδοξ(ος) οἶκ(ος) Ὀξυρυγχ(ιτῶν) ὑ(πὲρ) ἐμβολῆς σί(του) καν(κέλλῳ) ἀρταβῶν μυριάδας η καὶ....* Quam ad embolam Iustiniani lex de Alexandrinis et Aegypti provinciis (edict. XIII) pertinet. Cf. Wilcken, *Philol.* 53, 93, *Griech. Ostr.* I 364 sq., *Grdzge* p. 370 sq., M. Gelzer, *Studien* p. 37 sq., *Archiv* V 348 sq., C. H. Becker, *Zeitschr. f. Assyriol.* 20, 102, Bell P. Lond. IV p. XXVI.

13 De σίτου καγκέλλου et σίτου καγκέλλῳ ἀρτάβ., quae compluries in chartis Byzantinae aetatis leguntur, vide C. H. Becker, P. Heid. III 1 p. 32.

39

INVENTARIUM HORREI ET RATIO ACCEPTORUM

(P. 37) s. V vel VI p. Chr. 8,9 × 9,4 et 9,2 × 9,5 cent.

+ Ἔστιν ἐν τῷ θησαυρ(ῷ) ἕως Φαῶφι ς
ἰν̣δ̣(ικτίονος) ιγ ξύλων κόμμ(ατα) ια
ὁμοί(ως) δ(ιὰ) Ἀπ̣ολᾶ κόμμ(ατα) β
δ(ιὰ) Γεωργίου κόμμ(ατα) γ
δ(ιὰ) Παμουθίου Π̣έτρου κόμμ(α) α
δ(ιὰ) Φοιβάμμωνος κόμμ(α) [
δ(ιὰ) Παπνουθίου κόμμ̣(α) [
δ(ιὰ) Παννaρίου πρ(εσβυτέρου) κόμμ(α) [
δ(ιὰ) Παύλου Πάχ̣ι̣ος κόμ[μ(α)
δ(ιὰ) Παπνουθίου πρε(σβυτέρου) κό[μμ(α)
δ(ιὰ) Μηνᾶ Πράσ̣ι̣τ̣ος κ[όμμ(α)

Quot versus desint, nescitur.

+/ δ(ιὰ) Παπνουθίου πρε(σβυτέρου) [
νο(μίσματα) ς καὶ (κεράτια) ς
//δ(ιὰ) Παύλου Πιέκου κατὰ τὸ ς′ μ̣[έρ(ος) γ(ίνεται) β ς
/δ(ιὰ) Φὶβ κατὰ τὸ ς′ μέρ(ος) γ(ίνεται) β ς [?
/δ(ιὰ) Ἰωσὴφ κατὰ τὸ ς′ μέρ(ος) γ(ίνεται) β ς [?
/δ(ιὰ) Ἀνοὺπ Φαρὶμ κατὰ τὸ ς′ μέρ(ος) γ̣(ίνεται) [β ς
/δ(ιὰ) Παπνουθίου Ἐ̣θλείου .[

Spatium sequitur vacuum 25 fere mill. altum; deinde in fine chartae:

εξ̣ο̣ι̣ χο(ίνικες) δ νο(μίσματα) γ κόμμ(ατα) ξ̣ς'

Similia in tergo inveniuntur, quae tamen nondum satis investigata sunt.

1 ϑησαυρ/ P 2 ινδ/ κομμ\ 3 ομοι/ δ/, item ll. sqq. 8 πρ/ 12 πρ^ε/ 13 ν̊ 15 sq. μερ/ 19 χ̊, ν̊, κομμ/

12, 14 sqq. Lineamenta obliqua in principiis versuum a magistratibus facta sunt, qui rationem examinaverunt, fortasse a sitologis.

40

INDICIS HOMINUM FRAGMENTUM

(P. 139) s. V vel VI p. Chr. 6,8 × 20,5 cent.

Initium deest; relictae partis dimidium tantum litteris completum.

Φοιβάμ[μων . . . .
Καντηλάνχω̣ν̣ [. . . . .
Μαρτύριο̣[ς] Μ̣αρτυ̣ρ(ίου)
Σερῆνος Πεσπρ̣ιβαψυ̣γίου
. . . . πολιτευόμ(ενος)
Παπβοῦς βαφεύς
Φαύσινος κ̣[. . . . .
Δωρόϑεος Ἀφιγκίου
Ἑρμίας Ἐνοίκτυ̣ρος
Φιλόξενος πολιτευόμ(ενος).

5 nomen detersum est 5 et 10 πολιτευομ/ P 6 παπβους videtur scriptum pro *Παβοῦς*, quod est nomen Aegyptiacum haud raro obvium.

5 et 10 Urbium decuriones et curiales in papyris et a scriptoribus cadentis antiquitatis et medii quod vocatur aevi π ο λ ι τ ε υ ό μ ε ν ο ι vocantur (vid. Ducange).

41

PACTI FRAGMENTUM

(P. 50) s. V vel VI p. Chr. 12,6 × 17,5 cent.

Papyrus fragmentum exhibet pacti, quod in urbe Oxyrhyncho duo fratres inter se videntur confecisse; sed qualia fuerint pacti argumentum ac condiciones, ex papyri reliquiis exiguis intellegi nequit. Qua de causa pauca suppleri possunt.

Scriptura quam semicursivam dixeris magnis et perspicuis litteris exarata seriori aetati Byzantinae assignanda est; eadem manus omnia scripsit exceptis tribus verbis prioribus versus quintidecimi. Complures versus eo perierunt, quod fibrae superiores charta solutae discesserunt. Initium instrumenti et extrema pars amissa sunt; praeterea in singulorum versuum principiis plus denae litterae desunt praeter vs. 16sq.

(Quot versus initio exciderint, ignoratur.)

]γ̣ε̣νομ̣ένου
duo versus perierunt

]ον̣
unus versus deest
ὁ δεῖνα υἱὸς] τοῦ τῆς εὐλαβοῦς
μνήμης . . . .]ς γενομένου διακόνου
. . . . ἐκ δὲ τοῦ ἑτέρ]ου μέρους Ἀπολλῶς
. . . . ἀδελ]φὸ̣ς̣ ἐκ πατρὸς
. . . .]στου ἀμφότεροι
. . . . . ἑξῆς ὑπογρά]φοντες ἰδίᾳ χειρὶ
. . . ἀπὸ τῆς Ὀξυρυ]γχιτῶν πόλεως
. . . . . . ἠμφισβητ]ηκότες πρὸς ἑαυτοὺς
περὶ φανερῶν κεφ]α̣λαίων κοινῇ γνώμῃ
. . . .]ντ( ) αἰδεσ(ιμ. .) ἀπ' ἐ̣πικ( ), ἐφ' ᾧτε
αὐ]τοῖς π̣αραγ̣ε̣ν̣έσθαι πρὸς αὐτὸν
κ̣[α]ὶ τύ̣π̣ο̣ν̣ δ̣έξασθαι παρ' αὐτοῦ
. . . .]άγοντα καὶ ἐμ̣μεῖναι
τούτοις καὶ μὴ παρα]βῆνα̣[ι].[. . . .]α̣[. . .]ι̣

Ad hanc papyrum etiam duo fragmenta nostrae collectionis haud scio an pertineant, quorum color clarus ac litterarum formae huic chartae similes sunt.

I. . . . . . .]ω̣ν υἱῶν Ἀν̣[
ἀπὸ τῆς λ]αμπρᾶ[ς Ὀξυρυγχιτῶν πόλεως.

Hoc fragmentum fortasse sinistra a parte versuum 1 et 2 ponendum est

II. . . . . . .] κ̣ρ̣α̣ . .[
Σ̣υαγρίου τῶν λ[

Ubi haec verba inseri possint, nescio.

6 Confer P. form. min. Wess. 125 τῆς εὐλαβοῦς μνήμης, PSI 77, 3 τῆς εὐλαβοῦς μνήμης, P. Graz., l. 2 (*Arch.* II p. 183) υἱὸς τοῦ τῆς θεοφιλοῦς μνήμης al. Saepius autem in papyris s. VI presbyteri, diaconi, anagnostae, monachi εὐλαβέστατοι appellantur, cf. e. g. BGU 305, 10 τοῦ εὐλαβεστάτου διακόνου; vid. Ducange: εὐλαβέστατος est *reverendissimus*. Vide etiam Zehet-

mair, *De appellationibus honorificis in papyris Graecis obviis*, diss. Marp. 1912 p. 52sq. 56.

8 Supplementum praebuerunt P. Paris. *Not. et extr.* p. 238, Lond. 483 vol. II p. 323, 1008, 8 vol. III p. 265; eundem in modum in P. Lill. 26, 5 mihi explenda videntur verba: *εγ δε του. . .ερ. .μ̣ε̣ρ̣ο̣υ̣[ς* (sic editores).

9 Cf. P. Lond. 1008, 7 *ὁμογνήσιοι ἀδελφοὶ ἐκ πατρός.*

11 In eadem P. Lond. v. 8 legimus *ἑξῆς ὑπογράφοντες.* Praeterea vid. BGU 304, 7 *ἑξῆς ὑπογράφοντες ἰδίᾳ χειρί*, P. Oxy. 125 *ἑξῆς ὑπογράφων ἰδίοις γράμμασιν.*

13sqq. Horum versuum sententiam similem fuisse conicio ac verba quae in P. Lond. 992, 10sq. vol. III p. 253 leguntur: *ἐπειδὴ ἠμφισβητήσαμεν πρὸς ἑαυτοὺς περὶ φανερῶν κεφαλαίων καὶ πρὸ δίκης καὶ φιλονικείας ἔδοξεν ἡμῖν κοινῇ γνώμῃ ἀπαντῆσαι εἰς δίαιταν πρὸς. . . .*, unde nostrae chartae versus 13 et 14 supplere liceat.

15 Veri mihi similius videtur supplere *ἀπ' ἐπικ(ειμένων)* quam *ἀπ' ἐπικ(ριτῶν)* vel aliam dignitatem, praesertim cum de epicritis illius aetatis, qui in P. Lips. 64, 13 commemorantur, nihil fere sciamus; sed *ἐπικείμενοι*, qui inferioris ordinis magistratus videntur fuisse, saepius in papyris Byzantinis inveniuntur etiam nomine sic abbreviato; de quibus vid. Eisner ad P. Iand. 24, 1. Qua cum sententia convenit appellatio *αἰδέσιμος*, quam magistratuum minorum fuisse Zehetmair l. l. p. 38sqq. ostendit. De praepositionis *ἀπό* significatione vid. infra p. 108.

18sq. cf. P. Oxy. 38, 16. 138, 36sq. 908, 36. P. Flor. 93, 29, P. Giss. 104, 10. De verbis *ἐμμένω* et *παραβαίνω* vide Berger, *Die Strafklauseln in den Papyrusurkunden* p. 3.

42

APOCHAE FRAGMENTUM

(P. 15) s. VI 15 × 8,5 cent.

Iohannes Pastillas incola vici Mnachis ab Oxyrhynchita quodam, filio Philippi, pecuniam se accepisse profitetur. Quod vero verba l. 1sq. *π(αρὰ) Παπνουθίου* [—*διὰ* (vel *ἐξ*?) *γρα*]*μματίου* sibi velint, pro certo affirmare nequeo; nam verborum ordo et coniunctio insolita sunt, atque nimis multae litterae a parte sinistra exciderunt. Videtur autem Papnuthius incola eiusdem vici Mnachis per litteras esse iussus pecuniam illi Pastillae tradere.

Τῷ δεῖνι] *Φ̣ιλίππου ἀπὸ τῆς Ὀξυρυγχιτῶν πόλεως. Π(αρὰ) Παπ̣ν̣ουθίο̣υ̣*
ἀπὸ Μνάχεως *διὰ γρα*]*μ̣ματίον Ἰωάννης Παστιλλᾶς ἀπὸ τῆς αὐτῆς*

κώμης ἐδ]εξάμην ὥρᾳ παρ' ἡμῶν τὸ χρησίων
]ịονος κ(αὶ) οὐδένα λό⟨γο⟩ν ἔχω πρὸς
ὑμᾶς περὶ τού-
του. Ἰωάννης Παστιλλᾶς (?) ἀμ]π̣ελουργὸς ἀπὸ Μνάχεως συμφωνῖ μοι
ὡς πρόκειται. Ὁ δεῖνα] γραμμ(ατεὺς) τῆς αὐτῆς κώμης μαρ-
τυρῶ κ(αὶ) ἔγραψα
ὑπὲρ αὐτοῦ ἀγραμμάτου ὄντος.]

1 π' P 2 l. διὰ γραμματίων; fortasse autem scriba accusativo pro genetivo γραμματίου usus est 3 ημων errore scriptum pro υμων (cf. BGU 668, 3; P. Lond. II 139a, 4) et χρησιων pro χρυσίου 4 λό⟨γο⟩ν: cf. P. Lond. III 1157, 144 et P. Straßb. 52, 5 Σαρα⟨πά⟩μμων, P. Lond. I 113, 6 (a), 13 ἐπ' ἀμφό⟨δο⟩υ, P. Lond. II 315, 17 ἀρτά⟨βα⟩ς, 318, 4 ἀπε⟨λε⟩υθέρου, 401, 14 φο⟨ρο⟩λογίας al. Item scribendum est in P. Magdol. 23, 3 ἀποδ⟨ίδ⟩ωσιν 4 κϛP 5 l. συμφωνεῖ 6 γραμμϛ// P κ/P

3 ὥρᾳ quod alibi non inveni, idem videtur valere quod verba saepius illa aetate obvia ἐντεῦθεν ἤδη (vid. infra P. Iand. 48, 17); cf. etiam adverbium temporale Neo-Graecum τώρα et Italicum *ora* = *nunc*.

5 Mnachis (Μνᾶχις) nomi Hermopolitae vicus est, qui etiam in P. Flor. in *Melanges Nicole* p. 193 sqq. edita, P. Straßb. 23, 62, P. Amh. II 88, 9 commemoratur.

43

APOCHA

(P. 6) a. 525 m. Oct. d. 14 13 × 30,5 cent.

Papyro apocha continetur, quam Aurelia Rahel fullo in urbe Oxyrhyncho d. 17 mensis Phaophi Fl. Philoxeno consule, i. e. d. 14 m. Octobr. anni p. Chr. n. 525 confecit. Illa enim profitetur a Flavio Sereno tribuno honorario duas artabas et dimidiam frumenti mercedem operae fullonicae se accepisse.

Pag. adversa

☧ Ὑπατία[ς] Φλαουίου Φιλοξένου τοῦ
λαμπροτάτου Φαῶφι ιζ ἰνδ̣ι̣κ(τίονος) δ'
Φλαουίῳ Σερήνῳ τῷ λαμπροτ(άτῳ) ἀπ̣[ὸ
τριβούνων υἱῷ τοῦ τῆς λαμπρᾶς μνήμης
Μαρτυρίου ἀπὸ τῆς λαμπρᾶς
Ὀξυρυγχιτῶν πόλεως Αὐρηλία Ῥαχὴλ
θυγάτηρ Ạὐ̣ᾳ̣ν̣ μητρὸς Ἰ̣ργί̣νης
κναφίσ̣η ἀ̣πὸ τῆς [α]ὐ̣τῆς πόλεως
χαίρειν. Ὁμολογῶ εἰληφ[έ̣ν]αι καὶ
πεπληρῶσθαι παρὰ τῆς σῆς λ̣αμπρό-

τητος τὸν ἐμὸν μισθόν, ὃν ἐποιησάμην
ἐργαζομένη εἰς τὴν ἐμὴν τ[έχ]νην
τῶν κναφέων τῷ τῆς εὐ[κλε]ίας
μνήμης Παμουθίῳ γεναμένῳ ὑποδ[έκτῃ
υἱῷ τοῦ μακαρίου Παπνουθίου τοῦ
καὶ Ἄβα Κοῦτος ἀπὸ ταύτης τῆς πόλεως
ὑπὲρ τοῦ ἑνὸς ἐ[νια]υτοῦ τὰ αἱροῦντά
μοι πλήρης το[ῦτ'] ἔστιν σίτου ἀρτάβ(ας) δύο
ἥμισυ γί(νεται) σί(του) β (ἥμισυ) καὶ [πρὸ]ς ἀσφάλειαν
τῆς σῆς λαμπρᾶς ταύτην πεποίημαι
τὴν ἀπόδειξιν, ἥτις κυρία οὖσα
ἁπλῆ γραφεῖσα, καὶ ἐπερ(ωτηθεῖσα) ὡμολ(όγησα).

Manu altera:

Αὐρηλία Ῥαχὴλ θυγάτηρ Αὐ[ά]ν ἡ
προγεγραμμένη πεποίημαι ταύτην
τὴν ἀπόδειξιν [ὡς πρό]κειτ(αι) πληρωθεῖσα
[λ]όγῳ μισθοῦ τοῦ ἑν[ὸς ἐνια]υτοῦ σίτου ἀρτάβας
δύο ἥμισυ καὶ συμφ(ωνεῖ) μοι [πάντα] ὡς πρό⟨κ(ειται)⟩ καὶ
ἐπερ(ωτηθεῖσα) ὡμολ(όγησα) καὶ ἀπέλ(υσα). Αὐ[ρήλι]ος Βίκτωρ υἱὸς
τοῦ μακαρ(ίου) Ἰωάννου ἀξι(ωθεὶς) ἔγραψα ὑπὲρ
αὐτῆς ἀγραμμ(άτου) οὔσης.

☧ *di em(u)....eteliotħ*

Pag. aversa

32 ☧ Ἀπόδειξ(ις) Ῥαχὴλ κναφίσης θυγατρὸς Αὐὰν ἀπὸ
τῆς Ὀξυρυγχ(ιτῶν πόλεως) λόγῳ μισθ(οῦ)
33 σί(του) (ἀρταβῶν) β (ἥμισυ).

1 sqq. supra litteras ι et υ saepe bina puncta posita sunt: ϋπατια[ς] l. 1, φλαουϊου l. 1, φλαουϊω l. 3, υϊω l. 4, ϋιργινης l. 7, ϋπερ l. 17.

Compendia sunt haec: ινδικ/ l. 2, λαμπροτ) l. 3, γι/ σι/ β ς l. 19, επερ/ ωμολ' l. 22 et 28, συμφ l. 27, μακαρ/ l. 29, αγραμμ ς l. 30, αποδειξ/ οξυρυγχ ς μισθ ς l. 32, ∕β ς l. 33.

20 λαμπρᾶς pro λαμπρότητος errore scriptum

1 Anno p. Chr. n. 525 Flavius Theodorus Philoxenus Sotericus et Probus Iunior consules fuerunt; vid. Chron. min. ed. Mommsen vol. III p. 543 et Liebenam, Fasti consulares p. 54. Hoc in instrumento nomen alterius consulis, quippe qui in occidentali imperii parte designatus esset, de more illius aetatis omissum est. Similem in modum apud Rossium (Inscr. christ.) 975. 1003. 1076. 1077. 1115. 1116. 1172. 1176 Probus Iunior solus nominatus

est Philoxeno consule orientali neglecto. Eodem anno BGU 673 et 1094, P. Lond. 1306 vol. III p. LXXII et 327 conscriptae sunt.

3 sq. *ἀπὸ τριβούνων*: Mommsen in Ephem. epigr. vol. V p. 129 sq. cum vim usumque praepositionis *ex* (*ἀπὸ*) cum honoribus coniunctae exposuit tum vocabulo *ex tribuno* (*ἀπὸ τριβούνων*) designari ostendit non eum, qui tribunus meruerit, sed tribunum honorarium sive codicillarem; ille etiam tribunatu deposito tribunus appellabatur. Praeterea confer quae Mommsen in *Zeitschrift f. neutest. Wiss.* vol. III (a. 1902) p. 198 adnotavit.

12 Confer P. Grenf. II 87, 12 sqq. *ὁμολογοῦμεν ἀδιαιρέτως ἐσχηκέναι καὶ δεδέχθαι . . λόγῳ προχρείας τῆς ἡμῶν κογχιστικῆς τέχνης. . . ἐφ' ᾧ ἡμᾶς. . . ἐργάσασθαί σοι εἰς τὴν ἡμῶν κογχιστικὴν τέχνην. . .*

13 De fullonibus vide Büchsenschütz, *Die Hauptstätten des Gewerbfleißes* p. 89.

19 *πρὸς ἀσφάλειαν*: cf. B. Schwarz, *Hypothek und Hypallagma* p. 7 sq. 105.

21 *ἀπόδειξις* significat *declarationem, securitatem, cautionem de pecunia accepta*; cf. mediae Latinitatis vocem *apodixa*.

28 *ἀπέλυσα absolvi*, cf. Cod. Iust. 4. 21. 17; P. Lond. II p. 318; Flor. 75, 28; Grenf. II 89, 6; 90, 20; Oxy. 133, 26; 136, 45. 48 al. Vide etiam Mitteis, *Grdzge* p. 89.

44

CAUTIO PECUNIAE MUTUAE ACCEPTAE

(P. 138) s. post Chr. VI vel VII 10,6 × 14 cent.

Instrumentum ad sacerdotem quendam ecclesiae Christianae videtur scriptum esse, per quem Aegyptius aliquis, cuius nomen amissum est, filius Papnuthii ab illa ecclesia complures solidos aureos se sumpsisse mutuos testatur. Fragmentum tantum papyri superest, plus dimidio deest; nam et initio multi amissi sunt versus et in singulorum versuum principiis vicenae circiter litterae exciderunt; sed multa similibus ex instrumentis suppleri possunt. Homologiae quam vocamus fragmentum papyrum esse pro certo affirmaverim. Quamobrem sic suppleam initium: incipiebat instrumentum a dei sanctae trinitatis vel Iesu Christi invocatione (velut *+ Ἐν ὀνόματι τῆς ἁγίας καὶ ὁμοουσίου τριάδος πατρὸς καὶ υἱοῦ καὶ ἁγίου πνεύματος* sive *+ Ἐν ὀνόματι τοῦ κυρίου καὶ δεσπότου Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν*), deinde tempus indicabatur, quo datum est symbolum, et nomine imperatoris regnique anno et indictione; sequebantur nomina atque salutandi formula (ὁ *δεῖνα—τῷ δεῖνι—χαίρειν*). Tum demum homologia ipsa, symboli gravissima pars, his fere verbis introducebatur: *ὁμολογῶ ἐσχηκέναι* (sive *εἰληφέναι*) *λόγῳ προχρείας κτλ.*

. . . .] . . . μ̣ω̣[. .] . . [
. . . .] π̣α̣ρ̣[ὰ] τῆς ὑμῶν θεοφιλείας
χρυσοῦ νομίσματα ια . . . . ., ἅ]π̣ερ ἀκίνδυ̣[ν]α̣ ὄντα ἀπὸ παν̣τ̣ὸς
κινδύνου ἐπάναγκες ἀποδώσ]ω̣ τῇ αὐτ[ῇ] ἁγίᾳ̣ ἐκκλησίᾳ̣
. . . .]κ̣α̣ὶ̣ ἂν ἀπο̣[λ]αβεῖν βουληθείη
ἀνυπερθέτως κινδύνῳ̣ τῶν ἐμ̣]ο̣ὶ̣ ὑπα[ρχό]ντων ὑποκ[ει]μένω̣ν̣
εἰς τοῦτο. Κύριον τὸ γραμματ]ῖ̣ον ἁπλ(οῦν) γρ̣[α]φ(ὲν) καὶ ἐπε-
ρ(ωτηθεὶς) [ὡ]μ̣ολ(όγησα).

Manu altera:

Ὁ δεῖνα υἱὸς Παπ]νουθίου ὁ προγεγραμ̣μ̣ένος
ὁ̣μολογῶ ἐσχηκέναι λόγῳ] προχρ̣[είας] χρυσοῦ νομίσμ(ατα) ια
. . . . ὡς πρόκειται καὶ] ἀποδώσω τα[ῦτ]α̣, ὁπόταν β̣ο̣[υ-
λη]θείης καὶ
πρὸς ἀσφάλ(ειαν) πεποίημαι] τ̣α̣[ύτη]ν̣ τὴν ἀπ[ό(δειξιν).]. Θε̣. . [. .] . .
[. .]θις
ἔγραψα ὑπὲρ αὐτοῦ γράμμ(ατα) μὴ εἰδ]ότος.
δι' ἐμοῦ τοῦ δεῖνα] ἐτελειώθη . . . .

2 l. θεοφιλίας 6 ὑ[·]παρχοντων ϋποκειμενων P 7 l. γραμματεῖον απλ/ γραφ/ και επερ/ ωμολ/ P 9 νομισμ/ P

2 θεοφιλία (et θεοφιλής sive θεοφιλέστατος) est nomen honoris, quo solebant episcopi, abbates, archimandritae, presbyteri, sacerdotes, archidiaconi, diaconi appellari (vide conciliorum acta, scriptores ecclesiasticos multosque papyrorum locos, cf. Zehetmair, l. l. p. 50 sqq.).

3 sq. ἀκίνδυνα ὄντα ἀπὸ παντὸς κινδύνου *sine ullo periculo tuo*, vid. supra p. 97. His verbis respondent vs. 6 sq. κινδύνῳ τῶν ἐμοὶ ὑπαρχόντων ὑποκειμένων εἰς τοῦτο, i. e. *periculo meorum bonorum ad id pignori datorum*. Similes formulae saepe in papyris leguntur.

45

APOCHA

(P. 4) s. VI vel VII p. Chr. 30,3 × 8 cent.

Hac apocha Iul(i)us Adius a Theodoro nomicario ὑπὲρ συνηθείας βοηθοῦ νουμεραρίου τῶν χρυσικῶν quartae indictionis aureum solidum unum et quartam partem atque ὑπὲρ συνηθείας βοηθοῦ νουμεραρίου τῆς κριθῆς solidum dimidium profitetur se accepisse.

+ Τῷ ἀδελφ(ῷ) Θεοδώρῳ νο̣μ̣ικαρ(ίῳ) (spatium 20 fere mill.) Ἰουλος
Ἀδιοῦς ἔ[σ]χ[ο]ν παρὰ̣ τῆς σῆς [ἀ]ρετῆς

ὑπὲρ συνηθείας βοηθοῦ νουμερ(αρίου) τῶν χρυσικῶν τῆς τε̣[τ]ά̣ρτης ἰνδικτίονος χρυσοῦ νομισμάτιον
ἓν τέταρτον καὶ ἀτοῦ τῆς κ̣ριθῆ̣ς [νομι]σμάτιον ἥμ[ι]συ (γίνεται) [α] (ἥμισυ) (τέταρτον) κ̣(αὶ) π̣ρ[ὸς] ἀσφάλειαν π̣ε̣ποίημα̣ι̣
ταύτην τὴν ἀποχήν. Ἀθὺρ γ′ ἰνδικ(τίονος) δ̣/. (Altera ut videtur manu:) *Ἴο̣υ̣λος Ἀδιο[ῦ]ς̣ στοιχῖ μοι.*

Aversa in parte man. tert.: *Ἀποχ(ὴ) Ἀτ̣ι̣ο̣ῦ̣ χρ̣υ̣[σοῦ νο(μισματίου) α (ἡμίσεως) (τετάρτου)*

1 *αδελφ* P *νομικαρ*ʃ P *ιουλος* pro *ιουλιος* scriptum puto pariter ac *κυρος* pro *κυριος* (cf. infra P. Iand. 47, 2) 2 *νουμερ/* P 3 l. *αὐτοῦ* ⲋ d′ P *κ)* P 4 *ιοὺλος* et *μοί* P l. *στοιχεῖ* 5 *αποχ*ʃ P *Ατιου* pro *Ἀδιοῦ*, cf. l. 1 et 4.

1 Christianos saepe in papyris fratres inter se appellare notum est. *νομικάριος* Grenfell et Hunt ad P. Oxy. 154, 10 vertunt '*lawyer*', i. e. iuris consultus; cf. etiam P. Oxy. 136, 10. 45. 52. *ἡ σὴ ἀρετή*: Haec appellatio honorifica et apud Iosephum semel (Antiqu. XII 53 *τῆς σῆς ἀρετῆς*) et in papyris compluries legitur: P. Oxy. I 60 (a. 323 ad praefectum), 67 (a. 338 ad praefectum), P. Lips. I 40 (s. IV/V ad praefectum), P. Oxy. I 157 (s. VI), BGU III 818 (Byz. aet.), P. Lond. III p. 129, P. Grenf. II 90, P. Oxy. 1204, 14 (ad notarium, fratrem christ.). Vide etiam Deißmann, *Bibelstudien* p. 90 sq. 278 sqq.

2 Numerarii in Notitia dignitatum utriusque imperii saepe inter provinciarum magistratus nominantur; quorum videtur fuisse pecuniam publicam ex tributis et portoriis et vectigalibus partam in aeraria inferre; cf. Valentiniani novellam de officio et numerariis, cod. Iustin. 12 tit. 48 (50), Sidon. I 11 II 1, Basil. epist. 408, 409, Nil. Monach. I 130, al. (vide Ducangii Thesaurum). In papyris adhuc editis non commemorantur nisi in P. Cairo Cat. 67057, col. II 10, 67058, col. II. 5; praeterea cf. CIG ed. Boeckh 9154 *Εὐσταθίου νουμεραρίου*.

46

DELEGATIO VINI

(P. 206) s. VI vel VII p. Chr. 6,2 × 8,6 cent.

Pag. aversa

+ *Τῷ ἀδελφ[ῷ* Quot litterae desint, nescimus
παράσχ(ου) τῷ κ̣[υρίῳ (?)
γί(νεται) οἴ(νου) κν(ί)δ(ια) δ μό(να)[

Altera manu:

στοιχῖ μ(οι) τοῦτ[ο τὸ ἐντάγιον (?)

3 *γι/ οι/* $\overset{δ}{κν}$ *δ* $\overset{ο}{μ}$ P; *οι/* etiam in P. form. min. 92, 1132, 1130, 1136; $\overset{δ}{κν}$ P. form. min. 253, 978, 1101, 1304; $\overset{ο}{μ}$ P. form. min. 291 4 l. *στοιχεῖ* *μ*ʃ P *στοιχεῖ μοι τὸ ἐντάγιον* in similium delegationum exitu invenias, cf. e. g. P. form. min. 42, 318, 1156.

47
DELEGATIO FRUMENTI

(P. 205) s. VI vel VII 16,4 × 10,5 cent.

Pag. aversa

☧ Τῷ ἀδ̣ε̣λ̣φ(ῷ) Ἀβυχίου ἀ̣ρ̣τ̣ο̣κ(όπῳ)[
παράσχου τοῦ κύρο̣υ̣[..]..[
σ̣ί̣[το]υ ἀ̣ρ̣τ̣[ά]β̣α̣ς πέντε̣[
γι/] σ̣ί̣(του) ἀ̣[ρτ]ά̣β̣(αι) [ε

1 αδελφ P, item αρτοκ/; l. Ἀβυχίῳ et 2 τῷ κύρῳ (pro κυρίῳ, cf. P. form. min. 166, 831, 1252); in papyris serioris aetatis interdum pro dativo genetivus invenitur, cf. e. g. P. form. min. 1066 (Κύρου (l. -ῳ) παραλήμπτῃ, παράσχου Μηνᾷ ἀρτοκόπου), 1151 (παράσχου Θεοδώρου), 1157 (item).

48
CAUTIO PECUNIAE MUTUAE ACCEPTAE

(P. 5) a. 582 m. Mai. d. 29 12,9 × 32,9 cent.

Magnus inter papyros Graecas, quae Oxyrhynchi in lucem protractae atque saeculis p. Chr. n. sexto septimoque assignandae sunt, invenitur numerus, quae ad Flavium Apionem eiusque gentem pertineant (cf. P. Oxy. 130, 133—139, 190(?), 191(?), 192—202, 996, 998(?), 999, P. Lond. vol. III p. 278—281, PSI I 58—62[1]), fortasse etiam 81 aliaeque, P. form. min. Wessel. 86, 1158, BGU 305).

Tres autem partes sunt discernendae: primum quae ad Flavium Apionem, cui cognomen distinguendi causa demus maiorem, pertinent atque annis 550—570 scriptae sunt; deinde papyri ad Flavii Apionis heredes qui vocantur οἱ ὑπερφυέστατοι κληρονόμοι sive διάδοχοι τοῦ (τῆς) ἐν εὐκλεεῖ τῇ μνήμῃ Ἀπίωνος γενομένου πατρικίου annis sequentibus datae, denique quae ad alterum Flavium Apionem, cui cognomen sit minor, saeculo sexto exeunte vel septimo ineunte conscriptae sunt.[2])

1) PSI 59, quae ad Flavium Apionem missa est, non a. 582 scriptam ac perperam ab editore suppletam esse facile intellegas; hoc enim anno Apionis heredes bona illius gentis administrant, neque ipsa indictio convenit cum a. 582. Quibus de causis potius l. 3 [αὐτοκράτορος ἔτους ιε, ὑπατείας τοῦ αὐτοῦ εὐσεβεστάτου ἡμῶν δ]εσπότου ἔτους ιδ Ἁθὺρ ζ ἰνδ(ικτίονος) ιε (i. e. a. 596 m. Nov. d. 4) legendum esse mihi statim persuasum fuit. Atque hanc coniecturam Vitellio intercedente officiosissime per litteras confirmavit Theresa Lodi, quae papyro denuo inspecta ante δ vestigium ι numeri agnovit.

2) Ad hunc Flavium Apionem minorem etiam P. Iand. 49, quam infra invenies, data est.

Universas vero illas chartas ad eandem gentem spectare vel ex eo apparet, quod in omnibus fere commemoratur Menas quidam *οἰκέτης*, qui audit *ὁ ἐπερωτῶν καὶ προσπορίζων τῷ ἰδίῳ δεσπότῃ τῷ αὐτῷ πανευφήμῳ ἀνδρὶ* (sive *τοῖς ἰδίοις δεσπόταις τοῖς αὐτοῖς πανευφήμοις ἀνδράσιν* i. e. heredibus Flavii Apionis) *τὴν ἀγωγὴν καὶ ἐνοχήν.*[1]) Sed Flavius Apion quem minorem appellavimus filius maioris fuerit an nepos, mea quidem sententia distincte diiudicari nequit. Filium fuisse censent causis non allatis editores pap. Oxy., Grenfell et Hunt; cui opinioni ego assentiri possum ea sola condicione, ut Apion minor puer infans fuisse putetur, cum pater non ita multo post annum 570 mortuus est, ob eamque rem multis demum annis post patris mortem in papyris commemorari.[2]) At quoniam viginti quinque fere annorum spatium inter papyros, in quibus Apionis maioris fit mentio, et quae ad alterum Flavium Apionem pertinent, interpositum est, mihi quidem veri esse similius videtur hunc non filium, sed nepotem illius fuisse.[3]) Praeterea haec sententia eo comprobatur, quod instrumenta post Apionis maioris mortem confecta non ad minoris tutorem vel tutores scripta sunt, sed ad heredes sive successores Apionis (*τοῖς ὑπερφυεστάτοις κληρονόμοις* sive *διαδόχοις . . . . Ἀπίωνος*). De heredibus vero etsi certi nihil statui potest, tamen existimaverim Apionem maiorem bonis suis testamento instituisse complures propinquos heredes; deinde autem inter hos convenisse, ut possessiones non dividerentur, sed coniunctim ab illo Mena et ceteris ministris Apionis administrarentur. Multis annis post Apionis nepos eodem nomine et possessiones avi aut omnes aut plurimas et dignitates obtinuit.

Appellantur[4]) Flavii Apiones et maior et minor dignitatibus hisce: *Φλαουίῳ Ἀπίωνι τῷ πανευφήμῳ καὶ ὑπερφυεστάτῳ ἀπὸ ὑπάτων ὀρδιναρίων*[5]) *καὶ πατρικίῳ*[6]) *γεουχοῦντι καὶ ἐνταῦθα τῇ λαμπρᾷ Ὀξυρυγχιτῶν πόλει.* Fuerunt igitur viri summi ordinis et dignitate patricii ornati. Nam appellationes honorificae *πανεύφημος* et *ὑπερφυέστατος* praeter Apiones paucis tantum viris nobilissimis attribuuntur in papyris.

---

1) Ceterum cf. infra p. 118.

2) Invenitur primo in P. Oxy. 201 anni 593 m. Sept. d. 27 scripta, quam misere mutilatam Grenfell et Hunt edere omiserunt.

3) Idem iudicat M. Gelzer, *Studien zur byzantinischen Verwaltung Aegyptens* p. 83.

4) Vide etiam Zehetmair l. l. p. 32sqq.

5) Vox *ὀρδιναρίων* deest in P. Oxy. 138, 139 et PSI 59, 60, 61, 62, quae ad Flavium Apionem minorem spectant. Deest etiam in P. Iand. 49 infra p. 119 edita.

6) Patricii dignitas utrum in papyris prioris aetatis (P. Oxy. 133 a. 550 et P. Lond. 776 a. 552) casu omissa an Flavio Apioni maiori postea demum attributa sit, ignoramus, praesertim cum etiam in PSI 59 et 60, quae ad Apionem minorem annis 595 et 597 scriptae sunt, desit.

Patricii autem summi magistratus soli appellantur, velut augustales et duces. Imprimis vero animum quaeso intendas ad illam dignitatem ἀπὸ ὑπάτων ὀρδιναρίων; quae verba proprie certe significant Flavium Apionem fuisse consulem ordinarium. Fuitne re vera consul imperii Romani? Omnes id negare videntur, qui adhuc de Apione scripserunt; Grenfell enim et Hunt illa verba vertunt *of consular rank* neque quicquam adnotant; censent igitur Apionem honorarium consulem fuisse, i. e. ei ab imperatore codicillis honorariis dignitatem consularis ordinis honoris causa concessam esse consulatu nunquam functo. Idem sentire videtur Matthias Gelzer, qui l. l. p. 83 sqq. de Apione breviter egit. Tamen falsam illam opinionem esse puto his de causis. Primum quidem ipsum adiectivum ὀρδινάριος ostendit Apionem consulatu functum esse. Nam ii consules, qui magistratum re vera gesserant, ex consule ordinario, i. e. Graeco sermone ἀπὸ ὑπάτων ὀρδιναρίων se appellare solebant, ut ab iis, qui honoris tantum causa consulari dignitate ornati erant, distinguerentur.[1]) Deinde autem non solum in papyro 86 collectionis pap. min. Wesseleianae ὁ ἔνδοξος οἶκος τοῦ πανευφήμου ὑπάτου Ἀπίωνος commemoratur, sed etiam in P. Cairo Cat. 67106, 1 ὑπατείας Φλ(αουίου) Ἀπίωνος τοῦ ἐνδοξοτάτου invenitur atque in serioris aetatis chronicis legimus anno p. Chr. n. 539 Apionem Strategii filium legitimum consulem solum fuisse[2]), velut in chronico Paschali ἰνδ. β' ὑπατείας Ἀπίωνος υἱοῦ Στρατηγίου μόνου. Hunc Apionem etiam in CIG 8635 (ὑ(πατείας) Φλ(αουίου) Ἀππίωνος τοῦ λαμπρ(οτάτου) ινδ β̄) et in CIL II 2699 (*Flavius Strategius Apion v(ir) inl(ustris) com(es) dev(otissimorum) dom(esticorum) et cons(ul) or(dinarius)*) nominatum esse iam pridem intellexerunt viri docti. Eundem autem esse atque Flavium Apionem maiorem ego quidem verisimillimum existimo; id unum, si quis sententiae meae assentiri non audeat, concedam fortasse Fl. Apionem consulem Fl. Apionis maioris patrem fuisse, quod mihi veri multo minus simile videtur; Oxyrhynchita certe e gente Apionum consulem esse persuasum habeo.

Pater quoque Flavii Apionis, quem chronicon Paschale (vide supra) filium Strategii vocat, in papyris videtur commemorari. Papyrum enim 10073 Musei Gizeh. ad Flavium Strategium quendam, qui appellatur ἀπὸ ὑπάτων στρατηλάτης εὐκλεέστατος πατρίκιος πρωτεύων κατά τε τὴν Ἡρακλέους καὶ ταύτην τὴν λαμπρὰν Ὀξυρυγχιτῶν πόλιν, a. 535 scriptam esse Grenfell et Hunt referunt in adnot. ad P. Oxy. 130; neque illum

1) Vide Kübler in Wissowae Encycl. s. v. *consul*. Confer e. g. Ditt. Inscr. Or. 568, 5 (a. 244 p. Chr.) ὠρδινάριον ὕπατον, Cagnat, Inscr. Gr. ad res Rom. pert. I p. 58 n. 137, 3, CIL VI 1351, 3.

2) Inspicias indicem V a Mommseno editioni Chron. min. additum, vol. III p. 543 et Liebenam, *Fasti consulares* p. 56.

Strategium patrem Apionis ducere dubito, praesertim cum in illa quoque charta Gizehana exstet illa formula *διὰ Μηνᾶ οἰκέτου τοῦ ἐπερωτῶντος καὶ προσπορίζοντος κτλ.* Strategium autem honorarium consulem fuisse fasti consulares docent, in quibus consul hoc nomine nusquam invenitur. Item res se habet de Flavio Apione minore; nam non casu factum esse, ut semel tantum in omnibus papyris quae ad eum spectant *ἀπὸ ὑπάτων ὀρδιναρίων* legamus, sed hunc quoque honorarium consulem fuisse mihi persuasum est.

Ad eandem Apionis gentem certe referenda est P. Oxy. 130, quam saeculo p. Chr. n. sexto editores censent scriptam et ab Anup servo quodam *ἀπὸ τοῦ κτήματος καλουμένου Φάκρα* missam esse *τῷ ἐμῷ ἀγαθῷ δεσπότῃ φιλοχρίστῳ φιλοπτώχῳ πανευφήμῳ ὑπερφυεστάτῳ πατρικίῳ καὶ δουκὶ τῆς Θηβαίων χώρας Ἀπίωνι.* Sed hic Apion idemne sit ac Flavius Apion maior, quod Gelzer l. l. p. 32 pro certo fere affirmat, dubium est. Grenfell et Hunt in adnotatione p. 203 vol. I existimant Strategium Apionis ducis Thebaidis filium, cuius fit mentio in illa P. Oxy. 130 l. 22sq., fortasse eundem esse atque Flavium Strategium, ad quem papyrus Mus. Giz. scripta sit; hunc autem Strategium Flavii Apionis maioris fratrem natu maiorem vel etiam patrem ducunt; qua ex re coniciunt Apionem Thebaidis ducem Flavii Apionis patrem vel avum fuisse. At huic opinioni non assentiar, sed quia Strategii nomen hac in gente videtur usitatum fuisse, audacissimum existimo Apionem ducem Flavii Strategii patrem putare ea de causa, quod in papyro illa Apionis filius nomine Strategius commemoretur; ego potius ad Gelzeri sententiam accedam atque, quamquam ducis titulus in ceteris quae ad Apionem spectant papyris nusquam invenitur, tamen Fl. Apionem Thebaidi praefuisse censeam, praesertim cum haud sciam an per nonnullos tantummodo annos dux Thebaidis fuerit et anno p. Chr. n. 550 hoc munere iam se abdicaverit. Fortasse etiam Fl. Apionem minorem ducem Thebaidis fuisse, quod Gelzero verisimile videtur, negare nequimus, sed ignoramus.[1])

Flavius vero Apion *ὁ ἐνδοξότατος στρατηλάτης καὶ πάγαρχος τῆς Ἀρσινοιτῶν καὶ Θεοδοσίου πολιτῶν*[2]), cui a. p. Chr. n. 556 papyrus 305 Musei Berol. oblata est, idemne ac Flavius Apion maior, quem pagarchum

---

1) l. l. p. 33. — Iam medio quarto saeculo Flavium Strategium Thebaidis comitem fuisse docent P. Amh. II 140, 6sq. (ca. a. 349 conscr.) et P. Lips. 487 (a. 368) (cf. Ludwig Mitteis, *Zur Statthalterliste der Thebais* in *Mélanges Nicole* p. 372); quem fortasse unum ex Apionis gente fuisse nec negandum nec pro certo affirmandum est.

2) In P. Lond. 1135 (c) vol. I p. 212 (a. 600) . . . .*τιω τῷ πανευφήμῳ παγά(ρχῳ)* [*καὶ στρατηγ*]*ῷ τῆς Ἀρσινοιτῶν καὶ Θεοδοσίου* [*πολιτῶν*] haud scio an *Φλ(αουίῳ) Στρατηγίῳ* in principio recte suppleamus.

et Oxyrhynchitae nomi et τοῦ ἄνω Κυνοπολίτου νομοῦ fuisse P. Oxy. 133 (139) et Lond. 776 docent, an proxima cognatione cum illo coniunctus sit, valde dubito. Magis etiam haesito, quid de Flavio Τζ[.]ττα τῷ μεγαλοπρεπεστάτῳ κόμετι καὶ μειζοτέρῳ Στρατηγίου τοῦ πανευφήμου πατρικίου ἀπὸ τῆς Ἀρσινοιτῶ(ν) πόλεως (BGU 368 a. 615) iudicandum sit, si quidem nominis litterae recte lectae sunt; forsitan filius fuerit Strategii filii Apionis in P. Oxy. 130 l. 22 commemorati. Verisimile autem existimo Στρατήγιον σὺν θ(εῷ) ἀπὸ ὑπάτων, qui in P. form. min. Wess. 1158 (saec. VI vel VII) in regione Fayumensi reperta legitur, unum fuisse e Strategiis gentis Apionum. At contra eum ducem, qui σὺν θεῷ Φλά(ουιος) Ἀτιας (?) εὐκλεέστατος δούξ nominatur in pap. 1186 eiusdem collectionis (e Heracleopoli), in Apionum propinquis numerandum esse negaverim.

Denique ad gentem Apionum Oxyrhynchiticam audeo adiungere, etsi non sine aliqua dubitatione, Appionem illum praefectum praetorio per Orientem, quem ab imperatore Anastasio in bello Persico summa potestate instructum, postea autem in exilium eiectum et ab Iustino demum revocatum esse Malalas (p. 398 B) et Procopius (*bell. Pers.* I 8 p. 40 B) narrant.

Hanc nobilissimam et potentissimam gentem praecipue in nomo Oxyrhynchita[1]) plurimos possedisse agros vicos villas declarant papyri ad Apiones spectantes. In quibus et κτήματα, ἐποίκια, κῶμαι διαφέροντα τῇ ὑμῶν ὑπερφυείᾳ et κῶμαι παγαρχούμεναι ὑπὸ τῆς ὑμετέρας ὑπερφυείας commemorantur. Illarum possessionum incolae, qui ἐναπόγραφοι γεωργοί[2]) vel ὑπεύθυνοι γεωργοί in instrumentis nominantur, cum uxoribus liberisque, pecore ac tota re familiari servi, ut ita dicam, erant domini, cuius praedia colebant. Agricolae autem, qui ἐν κώμαις παγαρχουμέναις habitabant, nomine liberi, sed re vera non multo minus obnoxii atque subiecti domino videntur fuisse quam illi coloni ascripticii; e. g. P. Oxy. 133 ostendit κώμας παγαρχουμένας ad pagi praepositum φόρον φορικόν, i. e. tributa vectigaliaque pensitavisse.

Argumenta papyrorum editarum admodum varia sunt. In nonnullis, ut exempla afferam, coloni se ab Apione sive heredibus eius ergatas, machinas ad aquam hauriendam[3]) vel ad agros irrigandos factas, rotae axem profitentur accepisse aut semen vel pecuniam mutua sumpsisse.

---

1) Sed respicias non γεουχοῦντι ἐνταῦθα τῇ λαμπρᾷ Ὀξυρυγχιτῶν πόλει, sed γεουχοῦντι καὶ ἐνταῦθα κτλ. in papyris semper legi.

2) ἐναπόγραφος est *in tabulis inscriptus, ascripticius* (cf. cod. Iust. 11, 47 c, quo loco sermo fit de colonis ascripticiis) et eodem fere sensu videtur usurpari atque δοῦλος, πενέστης.

3) cf. etiam papyri fragmentum, quod infra edam p. 120.

Aliis in instrumentis agricolae vel opifices se praestituros esse dicunt *τὸν δεῖνα ὁρμώμενον ἀπὸ κτήματος* s. *ἐποικίου τοῦ δεῖνος διαφέροντος τῇ ὑμῶν ὑπερφυείᾳ ἐναπόγραφον αὐτῆς γεωργὸν* semper in illa possessione mansurum cum coniuge ac liberis neque decessurum esse. Papyro Oxy. 999 continetur ratio accepti et expensi (*λόγος λ[ημμάτων] καὶ ἀναλωμάτων*), quam Fl. Apioni minori reddit Stephanus *προνοητὴς* complurium possessionum. Similis est P. Iand. 51, quam infra publici iuris faciam (p. 121). Papyrum quoque Oxy. 998, quae a verbis *Γνῶσις τῆς παραχωρήσεως τοῦ δεσπότου ἡμῶν τοῦ κύρου* incipit et pecuniae frumentique incolis viginti duorum nomi Oxyrhynchitae vicorum dati rationem videtur exhibere, ad Apionis gentem referendam esse certo possumus ex eo concludere, quod complures vicos hic nominatos Apionis fuisse ex aliis instrumentis scimus.

Quantae autem divitiae et potentia Apionum fuerint, maxime demonstrant P. Oxy. 138 et 136. Illa enim charta a. 610 vel 611 Iohannes conductor curriculi gloriosissimae domus Apionis etiam stablum eiusdem procurandum suscipit atque administratoribus spectabilibus et secretariis clarissimis (*τοῖς περιβλέπτοις διοικηταῖς καὶ λαμπροτάτοις χαρτουλαρίοις*) et servis ad agros colendos et alias res rusticas quolibet tempore profitetur se mulos equosque iu usum traditurum esse; ipse autem libram auri in solutum accipit. In pap. autem Oxy. 136 pactio scripta est, quam a. 583 Apionis heredes et Serenus diaconus fecerunt. Serenus enim in annum munus procuratoris (*προνοητοῦ*) et susceptoris (*ὑποδέκτου*) obit ad complures vicos administrandos atque pollicetur se secundum praecepta, quae sibi secretarii clarissimae domus dederint, in colonos consulturum et omnia *χρυσικά, καρπούς, προσόδους*, quae illi domino pendere debeant, cum pecuniis retro debitis exacturum ac frumentum ad nautam publicum clarissimae domus et pecuniam ad clarissimum trapezitam Apionis soluturum esse et rationes acceptorum expensorumque redditurum. Compluribus autem vel potius multis viris quotannis pronoëtae munus ad exigenda agricolarum tributa ab Apionibus, quippe quorum possessiones permagnae essent, mandatum esse pro certo affirmare possumus; nam singulis pronoëtis pauci vici et villae tradebantur.

Satis mihi videor longo prooemio illustrasse potentiam Apionum; nunc ad nostrae collectionis papyros ipsas, quae ad illam gentem pertinent, accedamus.

Hoc instrumentum, quod cautionem pecuniae mutuae acceptae continet, a. 582 ad Apionis heredes scripsit Aurelius Ptollion, filius Anuthii et Nonnae, *ὁρμώμενος ἀπὸ ἐποικίου Ἀμβιοῦτος τοῦ Ὀξυρυγχίτου νομοῦ διαφέροντος τῇ ὑμῶν ὑπερφυείᾳ ἐναπόγραφος αὐτῆς γεωργός*; idem in P. Oxy. 137 a. 584 se ab Apionis heredibus axem rotae accepisse professus est.

Pag. adversa

+ *Βα]σιλείας τοῦ θειοτάτου καὶ εὐσεβεστάτου*
ἡμῶ]ν δεσπότου μεγίστου εὐεργέτου Φλαουίο̣υ
Τιβερίο]υ Κωνσταντίνου τοῦ αἰωνίου Αὐγούστου
καὶ Α]ὐτοκράτορος ἔτους η̅ ὑπατίας τοῦ αὐτοῦ εὐσεβ(εστάτου)
ἡμῶ]ν δεσπότου ἔτους δ̅ Παῦνι δ ἰνδ(ικτίονος) ιε.
Τοῖς ὑ]περφυεστάτοις κληρονόμοις τοῦ τῆς
ἐν εὐ]κλ̣εεῖ τῇ μνήμῃ Ἀπίωνος γενομένου πατρικ(ίου)
γεουχο]ῦ̣σιν καὶ [ἐ]νταῦθα τῇ λαμπρᾷ̣ Ὀξυρυγχ(ιτῶν) πόλει
διὰ Μ̣ηνᾶ οἰκέτου τοῦ ἐπερωτῶντος καὶ προσπορίζ(οντος)
τοῖς ἰ̣δ̣ίοις δεσπόταις τοῖς αὐτοῖς πανευφήμοις
ἀνδρά̣σ̣ιν τὴν ἀγογὴν καὶ ἐνοχὴν Αὐρήλιος Πτωλίον
υἱὸς Ἀνουθίου μητρὸς Νόννας ὁρμώμενος
ἀπὸ ἐπο[ι]κίου Ἀμβιοῦτος κτήματος τῆς ὑμῶν
ὑπερφυείας τοῦ Ὀξυρυγχ(ίτου) νομοῦ ἐναπόγραφος αὐτῆς
γεωργὸς χαίρειν. Ὁμολογῶ εἰληφέναι παρὰ τῆς
ὑμῶν ὑπερφυείας διὰ τῶν αὐτῇ προσηκόντων
λόγῳ πρ̣[οχ]ρ̣είας ἐν̣τ̣εῦθεν̣ ἤ̣δ̣η̣ [χρ]υ̣σοῦ νομ[ίσματα
δύο ἰδι[ω]τικῷ ζυγῷ γί(νεται) χρ(υσοῦ) νο(μίσματα) β̅ ἰδ(ιωτικῷ) ζυγ(ῷ), ἅπερ ἀκίνδυνα
ὄντα ἀπὸ παντὸς κινδύνου ἐπάναγκες
ἀποδώσω αὐτῇ διὰ τῶν αὐτῇ προσηκόντων
ὁπόταν βουληθείης ἀνυπερθέτως
κινδύνῳ τῶν ἐμοὶ ὑπαρχόντων ὑποκειμένων
εἰς τοῦτο. κ[ύ]ριον τὸ γραμμ(ατῖον) ἁπλ(οῦν) γραφ(ὲν) καὶ ἐπερ(ωτηθεὶς) ὡμολ(όγησα).

Altera manu:

Αὐρ(ήλιος) Πτολλίων υἱὸς Ἀνουθίου
ὁ προγεγραμμ(ένος) πεποίημ(αι) τοῦτο
τὸ γραμμ(ατῖον) τῶν δύο νομ(ισμάτων) τῆς
προχρείας ὡς πρόκ(ειται). Ἀναστάσιος
ἔγραψα ὑπὲρ αὐτοῦ ἀγραμμ(άτου) ὄντος.

✳ *di emu Iust(u) eteliothħ* +

Pag. aversa

+ *Γ̣ρα̣(μματῖον) Πτολλίωνος υἱο[ῦ] Ἀνουθίου [ἀπὸ] ἐ̣[ποι]κ̣(ίου) [Ἀμβιοῦτος λόγῳ] π̣ρ̣ο̣χ̣ρ̣(είας)*
χ̣ρ̣(υσοῦ) [νο(μισμάτων)] β ἰ̣δ̣(ιωτικῷ) [ζ]υ̣γ̣(ῷ).

2 *Φλαουΐου* 7 *πατρικ/* 8 *οξυρυγχ*), item l. 14 9 *προσποριζ/* 11 *αγογην* pro *αγωγην* atque *πτωλιον* pro *πτολλιων* (cf. l. 24. 30 P. Oxy. 137) 12 *ὑιος* 13 *ϋμων* 14 *ϋπερφυειας* 18 *γι/ χρ/ ν̊ β̄ ιδ/ ζυγ⸓* 23 *γραμμ⸓ απλ/ γραφ/ και επερ/ ωμολ/* 24 *ανρ⸓ ϋιος* 25 *προγεγραμμ⸓ πεποιημ/* 26 *γραμμ⸓* et *νομ⸓* 27 *προκ/* 28 *αγραμμ⸓* 29 crucis prioris forma exornata est, v. tab. 30 sq. *γρα/, ε[ποι]κ//, προχρ/, ιδ/[ζ]υγ/* P

1 Imperator Flavius Tiberius II Constantinus mense Decembri anni p. Chr. 574 a Iustino II Caesar factus est; quattuor annis post, die 26. mens. Septembr. anni 578, imperium iniit (cf. Gelzeri hist. aet. Byz in Krumbacheri hist. litt. Byz. p. 964; Bury, *A history of the later Roman Empire* vol. II p. 76 sqq.; Mommseni indicem V in Chronic. Minor. vol. III p. 549). Ab illo tempore regni anni numerabantur, ab hoc anni consulatus; octavus igitur annus regni et quartus consulatus est 581/582 p. Chr., quem ad annum indictio quoque convenit; quoniam autem Payni decimus mensis Aegyptius a d. 26 mens. Maii incipiebat, hoc instrumentum conscriptum est d. 29 m. Maii a. 582. Tribus mensibus post Tiberius Constantinus mortuus est. Eodem anno papyri Lond. 774 et 777 ad heredes Apionis scriptae sunt: utraque *βασιλείας Φλαουίου Τιβερίου Κωνσταντίνου ἔτους η ὑπατίας ἔτους δ Φαῶφι ιδ ἰνδικτίονος α*, i. e. d. 11 mens. Octobr., iam duobus mensibus post imperatoris mortem.

6—11 Verba eadem atque in P. Oxy. 135, 4—13, Lond. 777, 5—9; cf. etiam similia verba P. Oxy. 136, 137, Lond. 774.

6 *τοῦ τῆς ἐν εὐκλεεῖ τῇ μνήμῃ* ortum ex commixtione duarum locutionum *τοῦ τῆς εὐκλεοῦς μνήμης* (sic in P. Lond. 774, 5, simil. in P. Oxy. 137, 5 *τοῦ τῆς εὐκλείας μνήμης*) et *τοῦ ἐν εὐκλεεῖ τῇ μνήμῃ*.

9 sqq. *διὰ Μηνᾶ οἰκέτου τοῦ ἐπερωτῶντος καὶ προσπορίζοντος .... τὴν ἀγωγὴν καὶ ἐνοχήν*: Haec locutio videtur in universum significare Menam Apionis servum ac ministrum superioris ordinis, fortasse etiam summum esse et omnibus possessionibus eius administrandis praeesse. Verbum enim *ἐπερωτᾶν* vim habere *stipulandi* ex glossariis (cf. Corp. Gloss. vol. II p. 306 num. 49) et lexicis novimus; *ἀγωγήν* autem hic negotiorum gestionem valere mihi persuasum est (cf. e. g. Polyb. III 8, 5 *ἀγωγὴν πραγμάτων ποιεῖσθαι*); porro *προσπορίζειν* est *acquirere, comparare, suscipere;* vocis denique *ἐνοχή* significationem esse *obligationem* docet Gloss. in Corp. Gloss. vol. II p. 299 num. 60. Menas igitur Apionis procurator est, cui rerum agendarum licentia permissa est. In omnibus fere papyris cum hoc Apionis bonorum administratore agunt agricolae et operarii. Formula autem *διὰ Μηνᾶ κ. τ. λ.* quod iam in P. Gizeh. a. 535 scripta (cf. P. Oxy. 130 adnot.) invenitur atque etiam in papyro a. 619 conscripta, quam infra pg. 119 leges, exstat, inde apparet Menam non semper eundem fuisse, immo potius veri est simillimum illo munere functos esse patrem et filium et fortasse nepotem.

11 P. Oxy. 137 legimus *μητρὸς Νόννης*.

16 *οἱ τῇ ὑμῶν ὑπερφυείᾳ προσήκοντες* vel *διαφέροντες* Apionis ministri saepissime nominantur.

18 *ἰδιωτικῷ ζυγῷ*: vid. supra p. 101. *ἀκίνδυνα ὄντα ἀπὸ παντὸς κινδύνου*: vid. supra p. 97.

19 ἐπάναγκες (etiam in P. Oxy. 102, 18; 103, 16; 133, 17 P. Amh. 149, 13) adverbialiter positum *necessario, iuridica necessitate coactus.*

21 ἀνυπερθέτως (etiam in P. Oxy. 101, 20; 130, 18; 133, 20 P. Amh. 149, 16; 150, 29) *sine mora;* eodem sensu δίχα ὑπερθέσεως P. Oxy. 134, 27, ἄνευ ὑπερθέσεως P. Oxy. 71, 9 al.

29 Verba notarii publici in papyris saec. VI saepe Latinis litteris scripta sunt (cf. e. g. P. Oxy. 126, 133—140, 1129, P. Amh. 149, 150). — Alterum *h* (*ħ*) pro η scriptum esse Grenfell et Hunt recte intellexerunt.

48a

INSTRUMENTI OXYRHYNCHITICI FRAGMENTUM

(P. 164) ca. a. 582 6,6 × 6,9 cent.

Iisdem manibus, quibus in papyro modo tractata, subscriptiones exaratae sunt instrumenti, cuius hoc fragmentum parvum superest. Quam ob rem hanc quoque chartam ad Apionis heredes ca. a. 582 scriptam esse veri von dissimile existimo. De argumento nihil cognosci potest nisi homologiae forma instrumentum conceptum esse.

c. 25 litt. desunt] τρύγην μίαν.
Κύριον τὸ γραμματῖον ἁπλοῦ]ν γραφὲν
καὶ ἐπερωτηθεὶς ὡμολόγησα. (Manu alt.) . .]ευνας
. . . .]ς Κυριακοῦ ὁ προγεγραμμ(ένος)
. . . .] ὡς πρόκ(ειται). Ἀναστάσιος
ἔγραψα ὑπὲρ αὐτ]οῦ ἀγραμμ(άτου) ὄντος.
(Notarii subscriptio) ⁜ di]em(u) *Iust(u) eteliothħ* +

Compendia: προγεγραμμ$, προκ/, αγραμμ$.

49

PACTI INITIUM

(P. 24) a. p. Chr. 619 11 × 11,9 cent.

Haec quoque papyrus ad Apionum pertinet gentem nobilissimam. Ad Flavium enim Apionem minorem ab Aurelio Papnuthio filio Samuelii d. 11 m. Epiph anni noni imperatoris Fl. Heraclii i. e. d. 5 m. Iulii anni p. Chr. n. 619 datum est instrumentum, quod pactum continuisse videtur (vid. pag. aversam). Scripturam propemodum semicursivam dixeris.

Pag. adversa

+ Ἐ[ν ὀνόματι τοῦ κ]υρίου καὶ δεσπ(ότου) Ἰησοῦ
Χριστ[οῦ τοῦ] θε[οῦ] κ[αὶ] σωτῆρος ἡμῶν
βασιλείας τοῦ θειοτάτου καὶ εὐσεβ(εστάτου)

ἡμῶ[ν δ]εσπ(ότου) μεγίστου εὐεργέτου Φλ(αουίου)
Ἡ[ρα]κλẹί̣ου τοῦ αἰωνίου Αὐγούστου καὶ
Αὐτοκρ̣(άτορος) ἔτους $\overline{\vartheta}$ Ἐπεὶφ $\overline{ια}$ ἰνδ(ικτίονος) $\bar{\zeta}$ +

Φλαουίῳ Ἀπίωνι τῷ πανευφ(ήμῳ) καὶ ὑπερφ(υεστάτῳ)
ἀπὸ ὑπάτων καὶ πατρικίῳ γεουχοῦντι
καὶ ἐνταῦθα τῇ λα[μ]πρᾷ Ὀξυρυγχ(ι)τ(ῶν) πόλει
διὰ Μηνᾶ οἰκέτου τοῦ ἐπερωτῶντος
καὶ προσπορίζοντος τῷ ἰδίῳ
δεσπ(ότῃ) τῷ αὐτ̣[ῷ πα]νευφ(ήμῳ) ἀνδ̣ρὶ τὴν
ἀγ]ωγὴ[ν] καὶ ἐ[νοχὴ]ν Αὐρ̣ήλιος
Π]α̣π̣[νούθ]ι̣[ος υἱὸς] Σαμοηλίου
Cetera desunt.

Pag. aversa (manu alt.)

+ Συν(άλλαγμα) Παπνουθίου φρ̣[οντιστοῦ (?)

1 *δεσπς* P, item 4 3 *ευσεβς* 4 *φλς* 6 *$\overline{ια}$* *ϊνδ°/* 7 *πανευφ/ και υπερφ/ υ* in *υπερφ* e corr. 9 *οξυρυγ$\overset{\tau}{\chi}$* 11 *ϊδιω* 15 *φρ/*

3 sqq. Imperatoris Flavii Heraclii, qui inde ab anni p. Chr. n. 610 mens. Octobr. die 5 usque ad annum 641 regnavit (vid. supra p. 118) anni noni mens. Epiph d. 11 est anni p. Chr. n. 619 m. Iulii d. 5, quocum tempore indictio septima congruit.

50

APOCHA MACHINAE ACCEPTAE

(P. 137) s. VI/VII p. Chr. 14,5 × 6,7 cent.

Hoc instrumenti fragmentum, quamquam parvum est, tamen e similibus chartis facile ita restitui potest, ut argumentum fiat perspicuum. Nam ad verbum fere huius papyri quae supersunt cum P. Lond. 776 (vol. III p. 278), P. Oxy. 137, PSI 60 congruunt[1]), quae ad Apionem s. Apionis heredes datae sunt (a. 552, 584, 595). Unde hoc quoque instrumentum ad unum ex Apionibus scriptum esse apparet. Ab eorum igitur ministris (*παρὰ τῶν τῇ ὑμετέρᾳ ὑπερφυείᾳ διαφερόντων*) agricola quidam, cuius nomen excidit, profitetur se novum et idoneum organum ad aquam hauriendam factum accepisse.

Initium sic fere supplendum est: *Φλαουίῳ Ἀπίωνι* (s. heredibus Apionis) *διὰ Μηνᾶ οἰκέτου τοῦ ἐπερωτῶντος κτλ. ὁ δεῖνα χαίρειν. Χρείας καὶ νῦν γεναμένης εἰς τὴν ὑπ' ἐμὲ γεουχικὴν μηχανὴν καλουμένην . . . .*

1) cf. P. Oxy. 195 (a. 567), P. Lond. 774 (a. 582), 775 (a. 567).

ἀντλοῦσαν εἰς ἀρωσίμην γῆν organi alicuius *ἀνελθὼν ἐπὶ τῆς πόλεως ἠξίωσα τὴν ὑμετέραν ὑπερφύειαν διὰ τῶν αὐτῇ διαφερόντων* (sive *προσηκόντων*), *ὥστε κελεῦσαί μοι παρασχεθῆναι* illud organum, *καὶ εὐθέως ἡ ὑμετέρα ὑπερφύεια πρόνοιαν ποιουμένη τῆς*

συστάσεως τῶν ἑαυτῆς πρα]γμ̣ά̣τω̣ν̣ τοῦτο[?
παρέσχετό μοι ἐν ἀ]γροῖς καὶ τ[ὴ]ν αὐτοῦ
τιμὴν κατελογίσατό μ]οι ἐν τοῖς ἐμοῖς π̣ιττακίοις.
Καινὸν ἐπιτήδειον ἀντλ]ητικὸν εὐάρε̣[σ]τον ἐδεξάμ[ην
εἰς ἀναπλήρωσιν πάντων τ]ῶν μηχανι̣κῶν ὀργάνων
ἐν τῇ σή]μ̣ε̣ρο̣[ν ἡμ]έ̣ρα̣ ἥ[τι]ς ἐστὶν Τῦβι ῑς τῆς πα[ρούσ]η̣ς̣
τρισκαι]δεκ̣άτης̣ [ἰ]νδ(ικτίονος) ὑδ[ρο]παροχε̣ί̣ας κα̣ρ̣[πῶν τῆς
sp. vacuum *τεσσ[αρεσκαιδεκάτης ἐπινεμήσεως*

Quae secuta sunt sic suppleas: *καὶ πρὸς ἀπόδειξιν τῆς ὑποδοχ(ῆς) ταύτην πεποίημαι τὴν χειρογραφ(ίαν) ἥτις κυρ(ία) οὖσα ἁπλ(ῆ) γραφ(εῖσα) καὶ ἐπερ(ωτηθεὶς) ὡμολ(όγησα).* Denique altera manu subscriptio confecta erat.

7 [ι]νδ/ ϋδ[ρο]παροχειας P

3 sq. Aliter ac Grenfell et Hunt interpungo ut constructio verborum grammatica recte evadat.

51

RATIONES EXPENSORUM ET ACCEPTORUM

(P. 7) s. VI p. Chr. 9,8 × 30,9 cent.

Papyrus fragmentum videtur chartae latissimae esse, qua rationes multis paginis continebantur. Ex aliis autem papyris iam editis cum sciamus vicos qui in parte antica nominantur magnam partem Apionum fuisse [1]), non solum verisimile, sed etiam certum fere esse censeo hoc instrumentum ad Apionis possessiones spectare.

Pag. aversa

+*Ἀναλώμ(ατα) ἐν ἀγροῖς*

Ν̣ίκης
Λεωνίδου

1) *Εὐαγγελεῖον* (P. Oxy. 998), *Τακόνα* (P. Oxy. 134, 998), *Μεσκανοῦνις* (P. Oxy. 998), *Μεγάλου Χωρίου* (P. Lond. p. 280 vol. III), *Τάμπετι* (P. Oxy. 998), *Ὦφις* (P. Oxy. 998), *Τερῦθις* (ibidem), *Φάκρα* (P. Oxy. 998, 999), *Παγγουλεείου* (ibidem et PSI 61, 12. 39), *Μα(ε)ιουμᾶ* (P. Oxy. 999).

Ἀσπιδᾶ
Εὐαγγελίου
Σκοṭαλίτιδος
Πατριμουναλ/
Μεγάλης Παρορίου
Τακόνα
Σέσφθα
Μεσκανούνιος
Μεγάλου Χωρίου
Πετρωνίου
Τάμπετι
τῶν ἐν Ὤφει
Καθιγιτοῦ
Τερύθεως
Ἀρτοκοπίου
Φάκρα
Παγγουλεείου
Τρίγου
Μαειουμᾶ
Παρθενιάδος.

Pag. adversa

Col. I

π(αρὰ) τοῦ δεῖνος	] *νο(μίσματα) ι* +
	] *νο(μίσματα) ε* 𐅵 *κ(εράτιον) α*
Ἐν vico	] spatium vacuum
π(αρὰ) τοῦ δεῖνος	] *νο(μίσματα) γ* 𐅵
	] *νο(μίσματα) β* 𐅵
π(αρὰ) τοῦ δεῖνος	] *νο(μίσματα) δ* ḍʹ
	] *νο(μίσματα) γ* 𐅵
	] *νο(μίσματα) γ γʹʹ*
	]*β νο(μίσματα) β*
	] *νο(μίσματα) γ*
	] *νο(μίσματα) ε*
	] *νό(μισμα) α*
	] *νο(μίσματα) β*
	] *νο(μίσματα) γ*

Col. II

Ἐν̣[vico

π(αρὰ) κληρ(ονόμων) Ῥ̣[*νο(μίσματα)..*

π(αρὰ) Ἱππέ̣ο̣ς[
π(αρὰ) Ἀρεώτ[ου νο(μίσματα)..
π(αρὰ) Παύλο̣υ̣[
π(αρὰ) τοῦ αὐτο[ῦ
π(αρὰ) Ἱππ[άλου (vel -έος)
π(αρὰ) Σαμου[ηλίου
π(αρὰ) Φοιβά[μμωνος
π(αρὰ) Ἰωάνν[ου
π(αρὰ) Παπεντ[ῶτος
Ἐ[ν vico
π(αρὰ) Ἀπφοῦ[τος
π(αρὰ) Δωσ̣ι̣[θέου
π(αρὰ) Φοιβ[άμμωνος
π(αρὰ) τῶν αὐτ[ῶν
π(αρὰ) κληρ(ονόμων) Ἰ̣.[
π(αρὰ) κληρ(ονόμων)[
π(αρὰ) τοῦ κο.[

1 *αναλωμ*⟅ P 5 *ευαγ̓γελιου* 14 ante *ταμπετι* exstat C, errore ut videtur scriptum 15 sub *των* duae litterae, quas *κα* fuisse puto, exstinctae sunt, fortasse priores nominis sequentis litterae fort. *καθηγητοῦ* 20 *παγ᾽γουλεειου* 24 sqq. *ν̊* 24 *δωδέκατον*, cf. P. form. min. 537, 3 sq. 25 sqq. *ἥμισυ* 29 *τέταρτον*? 39 sqq. *Ⱦ*, interdum *Π* 39, 54 sq. *κληρ/* 40 *ἵππεος* 44 *ἵππ*[

2 sqq. N o m i n a *Νίκη*, *Λεωνίδης*, *Ἁσπιδᾶς*, *Πετρώνιος* inveniuntur etiam in P. Oxy. 103, 530, 644, 1149; 475, 713, 894, PSI 52, 10 (*ἀπὸ κτήματος Λεωνίδου περὶ Τάμπετι*); P. Oxy. 984, 942, 1145.

8 *Μεγάλης Παροϱίου* commemorari videtur in. P. Oxy. 154, ubi editores legunt *Μεγάλο(υ) Παροϱ(είου?)*.

10 *Σέσφθα*: cf. P. Oxy. 79, 125, 153.

De ceteris vicis villisque vid. supra p. 121.

VITA

Natus sum Ludovicus Spohr in urbe Cassella pridie Non. Novembr. anni prioris saeculi LXXXVIII patre Martino, qui mihi ante octo annos morte ereptus est, matre Friderica e gente Roehle, quam adhuc superstitem esse valde gaudeo. Civis Borussus sum. Fidem profiteor evangelicam.

In patria urbe primis litterarum elementis instructus inde ab anno XCVIII gymnasium Fridericianum, quod tunc Friderico Heussner rectore florebat, per novem annos frequentavi. Vere anni h. s. VII maturitatis testimonium adeptus, ut studiis antiquarum litterarum me dederem, almam adii Philippinam. Tribus post semenstribus autumno a. VIII Berolinum me contuli, ubi per sex menses universitatis civis fui. Deinde vere anni insequentis Marpurgum redii ad perficienda studia, quibus per proximos quattuor annos continuos operam dedi. Examen rigorosum die XVII mensis Ianuarii a. XII superavi atque facultatem docendi die XXX mensis Novembris eiusdem anni assecutus sum. Inde ab initio mensis Aprilis a. XIII Aquis Mattiacis seminarii paedagogici sodalis sum.

Docuerunt me viri doctissimi Berolinenses Deissmann, Diels, Harnack, Helm, Kawerau, Lasson, Norden, Wentzel, de Wilamowitz-Moellendorff; Marpurgenses Altmann, Joh. Bauer, Birt, Budde, Cohen, Hartmann, Heitmueller, Herrmann, Jacobsohn, Juelicher, Kalbfleisch, Knopf, Maass, Mannkopf, Menzer, Mirbt, Natorp, Rade, Schwarz, Stephan, de Sybel, Thiele, Thumb, Tuczek, Weiss. Proseminario philologo Marpurgensi ut per bis senos menses interessem, concesserunt Birt et Thiele; in proseminarium prioris ordinis Berolinense de Wilamowitz-Moellendorff et Helm me receperunt. Seminarii philologi ut per tria semenstria sodalis ordinarius essem atque per unum senior, humanitate effectum est Birtii, Kalbfleischii, Maassii directorum. Exercitationibus benigne me admiserunt philologis per sex menses Thiele, grammaticis per sex semenstria Thumb, Guil. Schulze, Jacobsohn, archaeologicis per tria Altmann, Bauer, de Sybel, philosophicis per sex semenstria Cohen, Hartmann, Natorp, Schwarz, historicis ecclesiasticis per tria Juelicher, Mirbt, Stephan; per bis senos menses interfui exercitationibus ad Novum Testamentum spectantibus, quas Heitmueller gubernabat.

Quibus omnibus viris bene de me meritis gratias ago quam maximas; gratissimum autem animum me servaturum esse confirmo Kalbfleischio, qui ad hanc materiam tractandam insigni humanitate me invitaverit atque fautorem studiorum meorum adiutoremque semper se praestiterit.